
SÜLE

هذه رسالة شريفة مسمية بميزان الحق

في اختيار الاحق لكاتب چلبي صاحب تقويم التواريخ

وكشف الظنون [illegible] وغيرهما

بر مادهٔ غناٸى نفى ايكيه قبيح در انى سؤل وجه صريح

الا بوجه الجوازه اولمسى يا الا اقتدا اولورمى صحيح

الجواب

جهره مؤسسه اولورحرام قبيح غنى جزم ايدر رفع نصبى جرّ صريح

اذا اشتد شوقي زرت قبرك باكيا * انوح وابكي ما اراك مجاوبا

ايا ساكنة الصحراء علمتني البكا وذكرك انساني جميع المصائبا

وانك كنت عيني في الثرى مغيبا وما استعمه قلب الحزين مصائبا

من كتب الفقير سمي جامع القرآن
عفي له ١١٦٥

٢٥

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی جعل العقل حجة فی خلقه • وایّد الشرع به
فیما یفرق بین الباطل وحقه • والصلوة والسلام علی محمد
المبعوث بالنقل المعجز الفاصل والعقل الاول الکامل • وعلی
آله وصحبه مادار المباحث فی محافل الافاضل وبعد اول
آفرینشدن برو میان ارباب دانشده عقل ایله نقل توأمان
ومعقول ومنقول فرسی رهان کبی ایدوکی مسلّم ومعارج
یقینیّه یه مسلك نظر وبرهان مدارج وسلّم اولمغله
بحث ونظر جمیع ادیانده معوّل علیه جمهور ومرجع الیه
هر امور در • بعض ناس وسواس وخنّاس اغواسیله طریق
برهانی قویوب جهل وحماقتدن ظنّیّات ووهمیّات ایله
برهانه معارضه قصدین ایدوب برقاج مسئله ده نزاع
وتعصّب باطل مرضنه مبتلی اولوب سلفدن بکین تعصّب جنکلوی
کبی بو ارباب حماقتك باطل جدالری قتاله مؤدّی اولمغله

آز

آزقالمشیدی اکا بناءً نزاع اولنان مسئله لرده طریق
برهانی بیان ایچون بر ایکی سطر تسوید اولنوب اسمنه میزان الحق فی
اختیار الاحق دینلدی • تاکه عامه نزاع وجدال ماده سی
ندر ونه مقوله ثمره یی منتج اولور بیله لر وحماقت وادیلرندن
دونوب قوری غوغادن فارغ اوله لر • پس بو مختصر بر مقدمه
ونیجه مباحث اوزره مرتّبدر (مقدمه) علوم عقلیّه لزومی
بیاننده در طالب حقه معلوم اوله که علم بشر متعلقی
موجود کرك کرك معدوم مجهول مطلق در اول جانبه ذهن توجه
ایلمز • موجود مطلق دخی ماده دن مستغنی اولور ایسه
اول مقوله اموره متعلق مباحثه (علم الهی) دیرلر فروعی
چوقدر باحثی یا حکیم یا متکلمدر • وموجود ذهنده
ماده دن مستغنی خارجده ماده یه محتاج اولور ایسه
اکا متعلق مباحثه (علم ریاضی) دیرلر اصولی دورت قسمدر
(عدد) و(هیئت) و(هندسه) و(موسیقی) فنلری وهر برینك
نیجه فرعی واردر • موجود هم خارجده وهم ذهنده ماده یه
محتاج اولسه اول مقوله اموره مباحثه (علم طبیعی)
دیرلر بو علمك دخی فرعی چوقدر • پس جمله علوم عقلیه

وعلوم نظریه بو اقسامدن خارج دکلدر و بونلرده فکر ونظر
طریقیله بحث اولنور • وفکرده خطادن عصمت مصلحتیچون
قانون استدلال ونظری تدوین ایدوب نامنه (علم میزان
وعلم منطق) دیدیلر میزان ومعیار علوملردر علامه سید شریف
جرجانی قولنجه بو عالمکه علمنی بو وزن ومعیار ایله عیار
ایلمیه آنک علمنه اعتماد واعتبار یوقدر اول اجلدن
اکثر محققین وجوبنه ذاهب اولدیلر • وعلم منطق مقصود
بالذات دکل مقاصدک تحصیله وسیله وآلتدر مبدأ فطرتدن
بر وطوائف وامم بیننده قراردادر • علوم ضروریه وبرهانیه
وحقیقیه که بو ذکر اولنان حقایق اشیا علملریدر کتب
منزله وعلوم شرعیه مباحثی علوم مذکوره مباحثی و
مسائلی ایله اکثر موادده اجتماع واتفاق ایدوب مواد
متعدده ده افتراق واقع اولمشدر اهل اولان اول ماده لری
بیلورلر اما علوم شرعیه که بو عصرده مراد علوم اسلامیه دن
خالی دکل یا مقصود بالذات اوله یا آنی تحصیله وسیله اوله
وسیله یه (علوم آلیه) وعلوم ادبیه) وعلوم عربیه) دیرلر
زیرا مقصود بالذات دکلدر وادب درس بالذات وادب نفس

اول اجلدن ملت نصرانیه دخی
فلسفیاتی رد ایتدیلر لکن
اهل اسلام لطافتله جواب
یازوب مطلقا رد ایتمدیلر (صح)

بالواسطه

بالواسطه آکا موقوفدر والفاظ عربیه دن بحث ایدر
بونک اقسامی موضوعات کتابلرنده یازلدوغی اوزره اون
ایکی اولمق مشهوردر • ومقصود بالذات دخی موضوعاتی
ایله بری برندن تمییز اولنور موضوعی کلام الله ایسه (علم
تفسیر) وعلم قراءتدر) فروعی ایله کلام رسول الله ایسه
(علم حدیثدر) فروعی ایله ایکیسندن وآنلره راجع
اموردن مستنبط اولوب صرف اعتقاده متعلق ایسه
(علم کلاملردر) نهایت متأخرین مباحث حکمیه یی بو علمه
خلط ایلدیلر علامه سعد الدین شرح مقاصدده چوق
مصنفیندن انکله فرجه بولدقلری ایچون دیمشلردر • واکر
صرف اعتقاده متعلق اولمیوب عمله متعلق ایسه
(اصول وفروع) وسائر اکا متفرع ترغیب وترهیب
عملریدر سابقا مذکور اولدوغی اوزره علوم عقلیه علملر
وعلوم حکمیه بو علملره تداخل ایلمشدر اول علملردن
بی بهره اولان بو علملره دخی تمام مرتبه واقف
اولامز • بونک نظیری خلق اراسنده شایع اولان
انکار اصلنه کله لم صدر اسلامده صحابه کرام حضرت

پیغمبر علیه الصلوة والسلامدن اخذ و روایت ایتدکلری
کتاب و سنته تشبث ایدوب قواعد اسلامیه رسوخ و
استحکام بولمادین غیری علملره شغلی تجویز اتمدیلر بلکه
منعی بابنده عظیم شدتلر کوستردیلر • حتی حضرت عمر رضی
الله تعالی عنه مصر و اسکندریه فتحنده نیچه بیك جلد یونان
کتابلری یاقدردی زیرا اویله اولمسه خلق کتاب الله
و سنت رسول الله حفظندن قالوب آنلر ایله مشغول
اولورلردی و قواعد اسلامیه بو مرتبه رسوخ و استحکام
بولمازدی صدر اولده آنلر بو مصلحتی کوردیلر • صدر ثانی
و ثالثده تابعین و مجتهدین داویلر روایتنی تدوین ایدوب
اصول و فروع قاعده‌سی اوزره ادلهٔ شرعیه‌دن احکام
الهیه‌یی استنباط ایدوب یازوب جزء ایلر علوم اسلامیه
تدوین اولنوب بر طریقله خلل کلمه‌دن مصون و مضبوط
قلندقدنصکره • اهل اسلام کبارلری کوردیلرکه سلفك
منعی بو مصلحت ایچون ایدی محذور برطرف قلنوب مصلحت
بتدی اهل اسلام حقایق اشیا علمنی بیلمك مهمدر
دیو بنی امیه و آل عباس عصرلرنده علوم اوائل کتابلرین

ترجمه

ترجمه و تعریب ایتدیلر فطرت سلیمه و عقول مستقیمه
اصحابی هر عصرده آنلری اوقیوب تحصیلدن خالی
اولمدیلر • سمت تحریر و تحقیقده حکمتله شریعت بیننی جمع
ایدن محققلرك اثرلری هر عصرده مشهور و معتبر اولوب
رواج بولدی علمای اعلامدن و محققیندن امام غزالی
و امام فخر رازی و علامه عضد الدین و اتباعی و
قاضی بیضاوی و علامه شیرازی و قطب الدین رازی و علامه
سعد الدین تفتازانی و سید شریف جرجانی و انلرك
اتباعندن علامه جلال دوانی و شاکردلری مقام تحقیق
و تدقیقه واصل اولوب یالکز بر فنده قالمدیلر • لکن
نیچه خالی الذهن کمسنه‌لر صدر اولده بو رای مصلحت
واقع اولان منع روا ایتلرین کوروب بحر جامد کبی تقلید
محضله طوکوب قالدی اصلنی تدبر و ملاحظه اتمدین
رد و انکار ایلدی فلسفه علملری دیو ذمه مبتلی اولوب
یری کوکی بیلمز جاهل ایکن عالم کچندی (اولم ینظروا
فی ملکوت السموات والارض) تهدیدی قولاغنه کیرمیوب
زمین و افلاکده نظر بقر کبی کوز ایله باقمق صاندی •

دولت علیهٔ عثمانیه اوائلنده سلطان سلیمان خان
زماننه کلنجه حکمتله شریعت علملرین جمع ایلین
محققلر اشتهارده ایدی • ابو الفتح سلطان محمد خان
مدارس ثمانیه بنا ایدوب قانون اوزره شغل اولنه
دیو وقفیه سنده قید و حاشیهٔ تجرید و شرح مواقف
درسلرین تعیین ایلمشیدی صکره کلنلر بو درسلر
فلسفیاتدر دیو قالدیروب هدایه و اکمل درسلرین معقول
کوروب یالکز اکا اقتصاردن نا معقول اولمغله نه فلسفیات
قالدی نه هدایه و اکمل قالدی • بونکله رومده سوق علمه
کساد کلوب اهلی انقراضه قریب اولمغله بعض کنارده
اکراد دیارنده بر یر قانون اوزره شغل ایدن طالبلرك
مبتدیلری رومه کلوب عظیم طفره صتاد اولدی • آنلری
کوروب عصرمزده بعض قوابل حکمت طالبی اولوب فقیر دخی
اثناء مذاکره و مدارسه ده استعداد اصحابی طالبلری
سقراط افلاطونی ترغیب ایتدوکی کبی حقایق اشیا علمی
تحصیلنه ترغیب ایدوب بو رساله ده دخی وصیت
و جمله سنه نصیحت ایچون بر قاچ مواد ذکر و ایراد ایلدم

تاکه

تاکه مطلق علم نامنه اولانی مهما امکن تحصیله سعی
ایده لر البته بو محلده لازم کلور علمك ضرری اولماز
ذم و انکار دخی ایلمیه لر زیرا بر شی انکار اولنمق اول نسنه دن
بعد و حرمانه سببدر • [مادهٔ اولی مفتیٔ مهندس ایله
غیر مهندس فتواسیدر] بر کمسه طولی و عرضی و عمقی دورت
ذراع بر بئر حفر اتمکه آخری سکز اقچه یه استیجار ایلیوب
اول دخی طولی و عرضی و عمقی ایکی ذراع بر بئر حفر ایلدی
و دورت اقچه استدی فتوا ایتدردیلر هندسه بلمز
مفتی دورت اقچه حقیدر دیدی مفتیٔ مهندس حقی بر
اقچه در دیو فتوی ویردی حق دخی بودر • [مادهٔ ثانیه
قاضیٔ مهندس ایله غیر مهندس حکمیدر] بر کمسه طولی
و عرضی یوز ذراع اولمق اوزره بر تارلایی آخره بیع
ایلیوب تسلیم محلنده طولی و عرضی اللیشر ذراع ایکی
تارلا ویردی آرالرنده نزاع واقع اولوب بر قاضی یه
واردیلر که هندسه بلمزدی حقی بودر دیو حکم ایلدی
صکره قاضیٔ مهندس بولوب دکلتدیلر نصف حقیدر دیدی
حق دخی بودر بونلرك اصلنی بلمك مراد ایلین ریاضیات

زیرا ایکی ذراع بئر درت
ذراع بئرك ثمنیدر (صح)

کورمکه هوس ایلیه • مادهٔ ثالثه علامهٔ بیضاوی
والقمر قدرناه منازل آیتی تفسیرنده قمرك یکرمی سکز
منزلن بیان ایتدکدنصکره ینزل القمر کل لیلة فی واحد
منها لا یتخطاه ولا یتقاصر عنه دیمشدر اکر قمرك هر منزله
نزولی بر وقتده اولایدی کلام مزبور صحیح اولوردی لکن
اویله دکلدرکه اواسط لیلده بر منزلدن بر منزله انتقال
ایدرکاه بر کیجه‌ده ایکی منزله حرکت ایدر و هر منزل ایچون
تقریباً اون اوچ درجه حد معین واردر قمرك سیری کاه
اون بر درجه کاه اون بش درجه اولور • مادهٔ رابعه
بودرکه ریاضیات درسلرینه شغل اثناسنده اوچ مسئله
خاطره خطور ایدوب مسائل فقهیه‌یه ارجاع ایله شیخ
الاسلام بهائی افندیدن استفتا ایتمشیدم جواب صادر
اولمامغله شرحنی متضمن بر رساله یازدقدنصکره اوچ
سؤالك برینه مکو جواب یازمشلر کندی خطی ایله
فتوی امینی شیخ زاده افندیدن ظهور ایدوب خبط فاحش
اولمغله رساله آخرینه بعینه نقل و اصلاح جواب
دیو تذییل اولنمشیدی مراد ایدن رساله‌یه کوره مسئله

بو خصوصده اصلنه توقف
مراد ایدن نجوم و فلکیات قدرینی
کوره و بر ماده دخی سد اسکندرك
[بین السدین] اینشده مابینه جبال
ارمنیه و آذربایجان دیکلمه [تبریز
سمتنده اولمق یازلمشدر بو دخی
واقعه مطابق دکلدر تخطیه اوزره
بیلمك اسبابی جغرافیا فنی تتبع
ایلیه (صح)

بودرکه

6

بودرکه بری طلوع الشمس من المغرب هیئت قاعده‌سنه
تطبیق اولنورمی بری دخی آلتی آی کوندز آلتی آی کیجه اولان
یرده بش وقت نماز نیجه قلنور و اوروج نیجه طوتیلور بری
دخی مکه‌دن غیری یرده جهات اربعه قبله اولورمی •
امدی ارباب استعداد معقولات و ریاضیات بلمکه محکم
سعی ایتمك کرك تا که طریق نظرده ظن و شك صاحبی
وهام و اشك اولمیه • تنبیه • بوندنصکره معلوم ده که بر
قومك اراسنده بر ماده‌ده نزاع و اختلاف واقع
اولوب یرلشدکدنصکره کلیتله اول نزاع و خلاف
دفع اولنمق ممکن و میسر دکلدر اکر بر صاحب سیف
قهر و غلبه ایله اسکات ایدرسه دخی اولماز سوزیلور
کیدر دیمک امدی بو مباحث ارباب استعداده آزمایش
وسمت استدلال و جدلده بر نمایشدر والا العوام
کالهوام آنلرك بحث و جدلنه نه اعتبار • بو دخی
معلوم اوله که دور آدمدن برو خلق فرقه فرقه در
هر بر فرقه‌نك بر درلو مذهبی و بر درلو مشربی واردر
فریق آخره اول مخالف کوررلر کل حزب بما لدیهم فرحون

بو رساله‌یی تحریردن مراد

درکه

مقتضاسنجه جمله سی کندی مسلکنی بکنوب مسلک
آخردن ترجیح ایدر • نهایت کیمی عاقللر بو اختلافك
حکمتنی تأمل و ملاحظه ایدوب تحتنده نیجه مصالح
بولورلر و کمسنك مسلکنه و مشربنه دخل و تعرض
ایلمز اگر کندی دیانتی مقتضاسنجه امر منکر ایسه قلبندن
انکار ایله اکتفا ایدر • کیمی دخی احمقلر اختلاف
حکمتنی بیلمز جمله خلقی بر مذهبده و بر مشربده اولسون
دیو محال تصور ایدر امر دینده باعث موجب نزاع ممنوع
ایکن دخل و تعرض قیدینه دوشوب قرارداده امورڭ
دفعه چالشور ممکن اولماز بیهوده زحمت چکر • امدی
کورك درکه اهل بصیرت مقتضای حکمت تمدن و اجتماع که
لوازم بشریه دندر معلوم ایدینوب اصناف خلق تقسیمنه
و هر بر قسمك حال و شاننه واقف اولهلر بر شهر خلقی
اصنافنه و هر صنفك عرف و رسمنه وقوفلرندنصکره
بتون ربع مسکون سکاننك دخی اصناف و احواللرینه
علم اجمالی تحصیلنه سعی ایدرلر بعد الحصول سر حکمت
تمدن نه دندر جمله منکشف اولوب کیده رك بیلنور که

بو مقوله

9

بو مقوله نزاع و جدال اربابی بیت عنکبوته دوشن ذباب
کبی ضعیف و بی تابدر بحث اول حیات خضر علیه السلام در
اولا حیات و موت نیه دیرلر اگرچه واضح و معلوملردر لکن
بو مقامده الزام ایچون ذکر ایدلدی پس حیات ذی روحك
تنفس و حس و حرکتله اتصافیدر ذی روحك حیاتله
متصف اولدوغیچون حیوان دخی دیرلر • بو صفتله قائم
اولان ذوات مادیه اولمغله اصل ماده عناصر اربعه
وارکاندن تألیف و ترکیب اولنوب هر بوینك کیفیات
اربعه سن کسر و انکسار فعل و انفعال ایله امتزاج بولوب
مزاج حاصل اولدقدنصکره حیاته استعداد کلیجك
فیاضدن بخل یوق مبدأ فیاض روح بخش اولور و بدن
انکله حیات بولوب حس و حرکته آغاز ایدر • و جنس
حیوان انواعنك مزاجلری مختلفدر اعدل امزجهٔ
حیوانات مزاج انسان اولسه کرك که غرض مزاج
وسطدر و هر نوعك مزاجنه کوره اسنان و اعماری
اولور انکا عمر طبیعی دیرلر • امتزاج اضداد و ترکیب دائما
نسق واحد اوزره قالمق ممکن اولمیوب اشیای مختلفة الطبایع

البته ظهور ایتمسی لازم اولمغله آثار اختلاف

مزاجده اثر اختلافك اوچ مرتبه ده بولنمشلر مرتبهٔ اولایه زمان
نمو مرتبهٔ ثانیه یه زمان وقوف مرتبهٔ ثالثه یه انحطاط
دیمشلر. مزاجدن حاصل اولان بدن قوتلری بو مرتبه لرده
اختلاف وتفاوت اوزره در زیرا مزاجه عمده اولان کیفیت
فاعله وکیفیت منفعله که حرارت غریزیه ورطوبت غریزیه
آندن عبارتدر بو مرتبه لرده قوتلرك ضعفه کیدوب
مؤثر خارجیدن قطع نظر حرارت غریزیه رطوبت غریزیه یی
دائما افنا اتمه ده در رطوبت غریزیه ایسه مادهٔ حیات
وروح حیوانی آندن عبارتدر. غدا ایله بدل ما یتحلل دن
حاصل اولان حرارت ورطوبت کرچه اکا امداد ایدر
لکن انحطاط نهایتنده رطوبت غریزیه آز قالوب امداد
خارجی تلقی سنه وقبولنه استعداد مرتبه سندن دوشر
عمر دخی آخر اولوب حس وحرکت وتنفس کیدر حیوان
اول محلده موت صفتی ایله متصف اولور حیات صفتی
کیدر زیرا موت حیوانك مقتضای طبیعتی اولوب امور
ضروریه دن ایدوکی مبرهندر جنس ونوعك حکمی افراده
عام وشامل اولوب برنده تخلف ایلمز. مکر که وراء

طور

طور طبیعتده خارق عاده بر امر ادعا اولنه حضرت عیسی
علیه السلام کبی اول دعوای دخی اثبات نص قاطعه
محتاجدر خبر واحد وظنیات ایله امور یقینیه نك خلافی
ثابت اولمامق طریق جدلده مسلمدر. بونلر نصکوره حیات
خضر علیه السلامدن مراد اکر بشریتدن انسلاخ وروحا نیاته
التحاق ایسه حضرت عیسی علیه السلام کبی آنلرك شاننده
وارد اولان ادله امثالی ایله بو دعوی دخی ثابت اولور
لکن حضرت عیسی بو نشئه یه نزول ایدنجه نه حالده ایسه
خضره دخی اول حال اوزره اولور آنلر ابناء جنسی ایله جسمانی
صحبت وملاقات اتمدوکی کبی خضر دخی اتمك لازم کلور
صحبتی وملاقاتی بو دعوای اخری بی موجب اولور که اولکی
دعوایی نقض ایدر. یا بو آدملر یالانمی سویلر بو دعوا ایتلرك
اصلی نه در دنیلورسه مشایخ کرامك عالم غیبده نیجه
سیر وسلوکی وروحانیات ایله معامله سی واردر که آنلر
مرتبه سنده اولمیانلره میسر دکلدر نته کیم اسکداری محمود
افندی رحمة الله علیه جامع الفضائلده تحریر ایدر وبعض
اهل السلوك اذا تصفی یری الموتی عیانا وعن بعض الفقراء

انه قال كنت فی بدایة سلوکی ببروسة وكان بمحلتنا رجل
یؤذن بجامع لمولانا الفنادی فمات المؤذن یوماً ومضی
علیه ایام كثیرة فذهبت الی شیخی بعد صلوة الصبح فلقیت
مؤذن المذكور فی الطریق ومعه شخص آخر لا اعرفه وكان
الثلج ینزل علینا فسلمته ومضیت • ثم ذكرت القصة للشیخ
فقال هذا بسبب ریاضتك ایاماً وكان غذائی فی تلك الایام
خبزاً یابساً ثم قال الشیخ لقد لقیت انا بعض الموتی فی سكة
فوق سوق السمك ببروسة انتهی • پس مشایخ اوائل سلوكلرنده
ریاضات شاقه ایله توسنِ نفسِ خود كامی بو مرتبه رام ایدرلركه
عالم اشباحده بیله ارواحله سیر ایدرلرایمش كه عزیز مومی الیه
رساله سنده ذكر ایدر عزیزلرینك احبابندن بر كمسنه فوت
اولوب بعد زمانٍ زاویه قپوسنده شخص مزبوره راست
كلوب سلام ویردی خلوتخانهٔ عزیزه داخل اولوب فلان
دده مرحومی كوردم حضوریكزدن چیقوب طشره كتدی
دیو استكشاف ایتدكده • اوغل ریاضتله روحه تقویت ایتمشسن
آنك آثارندندر فقیر دخی احیا ناچار سویه داخل اولدقچه
امواتی احیادن زیاده مشاهده ایدردم دیو بیوردیلر • امدی

حقیقتده

حقیقت حال بودر صكوه نا قللو یا جهل یا تزویر سببی
ایله امور روحانیه یی امر خارجی وامر حقیقی صورتنده
ابراز ایدرلر خلق اصلنی بلمزكرچك صانورلر ذكر اولنان
روایت وحكایتلرك منشأ غلطی ولدر بعض كذاب
مدعیلر آنلرك روحانی ملاقات ومعامله لرین خارجده
دعوا ایدوب انكله نیچه غرض فاسده نائل اولدیلر • ابن حجر
عسقلانی اصابه ده خضری اصحابدن یازدوغی حیات
جسمانی سنه دلالت ایتمز دینیلورسه ابن حجر مصرده
قاضی ومحدث اصحاب جاهدن بر كمسنه ایدی فقه
شافعیده تألیفی ودیوان شعری وار در سكز یوز اللی
ایكیده وفات ایتمشدر محدثلك اكثر شانی آثار واخباردن
بولدوغی مرویاتی یازمقدر حافظ مزبور فننك حكمینی
اجرا ورو ایت حقنی قضا ایلمشدر • لكن ~~د~~ ~~ایت~~
معقولاتله اولور بر باشقه حالدر مرویاتله اولماز
ابن حجرك یازدوغی ظنیاتله یقینیاتدن اولان
خصوصه معارضه جهلدر خصمی الزام ایلمز
وبو بابده ابن جوزی عجالة المنتظر نام بر مستقل كتاب

اكثرها رقی علم حدیث رد ایچون اولوب اللی جلد قدر اولدیغی تقریری
اولوب اللی جلد قدر اولدیغی
عظیم كتابدر تألیف ایتمشدر (صح)

یازوب ابن حجر دخی رساله تحریر ایلمشلردر بز آنلردن نقل
کلام جانبنه مقید اولمادق عاقله اشارت کفایت
ایدر **بحث ثانی** تغنیده در تغنی فن موسیقی قاعده سنجه
نغماتله تردید صوته دیرلر مطلقا اصواتک نفوس وابدانه
تأثیری مقرردر انکار اولنماز صوت اگر ناموزون اولورسه
نفرت جهتندن تأثیر ایدر و اگر موزون و مطبوع اولورسه
رغبت واقبال ایله تأثیر ایدر نفوس وارواح آندن متأثره
اولدوغی عنده ابدانه اثری اولور و صاحبی اول تأثیری
ادراک ایدوب بیلورمکه که علاجه محتاج فاسد المزاج
اوله • اصوات موزونه یه متعلق دخی بحث اولمق ایچون
اوچ قسم بولنور بری حنجرهٔ طیوردن صادر اولور بری
دخی حنجرهٔ انساندن چقار بری دخی ساز و سوزدن
آلت ضرب و نفخله صدور ایدر سائر ملل و ادیانک
اصحابی جمله سنی استعمال ایدرلر اهل شرع طیوردن صادر
اولان نغماتی استماع مطلقا جائزدر دیوب حنجرهٔ انساندن
صدور ایدنی بعض شروط و قیود ایله تجویز ایدوب ضرب
و نفخله استعمال اولنان آلتلری استماع اصلا جائز دکلدر دیدیلر •

فاضل محقق علامه دوم قنالی زاده علی افندی مرحوم اخلاق
علائی نام کتاب عظیمنده بو سیاقی تحریر و غنا بحثنی تفصیل
اوزره تقریر ایلدی طالب حق اولان اخوان مؤمنین اول کتابی
حرز جان ایدوب اوراد و اذکار دیرینه اوقومق والتزام
ایلمک کرکدر تا که دین و دنیا مهمنی بیلوب موجبیله
عامل اوله زیرا حکمتله شریعت بیننی جمع ایلمش بر کتاب
مبارکدر و مصنفی دهرک برکلنلردندر • کذلک که حنجرهٔ انساندن
صدور ایدن اصوات و نغمات خصوصنده مذاهب ائمهٔ دین
نیجه دیرلر اگر محب و محبوب و فسق و فجور ذکرنی متضمن ابیات
واشعار ایله اولورسه استماعی مطلقا جائز دکل و اگر
ذکر الله و نعت رسول الله و بعض ترغیب و ترهیبه متعلق
اشعار ایله اولورسه اکثر قاتنده استماعی جائزدر بعض فقها
آنی دخی نیجه قیل و قال ایلدیلر لکن مآلی ورع بارده منتهی
اولور • بو جمله قرآن عظیم الشانک تلاوتنده غیریده در اما
قرآنده تغنی مخارج حروفه ترتیل و تجویده خلل ویرمکله
مشروط و مقید اولوب قاعدهٔ اصوله رعایت و لحنه مؤدی
اولمامق لازمدر اول بو مخصوص تغنی اولورکه علم ادوار

اصلنه او یمزمن لم یتغن فی القرآن حدیثندن مراد اول
نوع تغنیدر دیدیلر • وساز و سوزدن دخی بعض آلت ضربی
کاهی برای مصلحت تجویز ایلدیلر حربده غزاتی تشجیع ایچون
طبل ونقاره کبی و سور زفافده دف بی جلاجل کبی •
تنبیه شرع شریفده بو بابده وارد اولان منعلر بر حکمته
مبنیدر اصلی بودر که مطلقا نغمات سابقا ذکر اولندوغی
اوزره نفوس وابدانده تأثیر ایدوب روح ونفسی تحریکده
عظیم دخلی اولدوغندن حکما دیدیلر شول کمسنک که
روحی نفسنه غالب اوله تصفیه وریاضت ایله نفس امارهیی
قهر ایلیوب مملکت بدنده زمام حکومتی سلطان روحه
ویره نغمات والحان موسیقاریه استماعی آنک روحنی
روحانیات جانبنه تحریک ایدوب تا که مبدأ اول
اوصافیله اتصاف وتشبهه شوق ویره اول اجلدن
ارسطو ارغنونی ایجاد ایدوب مشائیلره واشراقیلره
تعلیم ونصیحت اثناسنده چالدورر ایدی • اما شول
کمسنک که نفسی روحنه غالب اولوب بدنده نفس
امارهحکمنی اجرا ایلیه نغمات استماعی آنک نفسنی

تالهد

شهوانیات

شهوانیات و بهیمیه جانبنه بر مرتبه تحریک ایدر که دردمند
انسان کاهی بر بیت عاشقانه استماعی ایله درکات هوا
وهوسنه اوچار کیدر خبری اولماز • امدی غنا مادهسنک
نفع ایله ضرری جمع اولدی اخص خواصه نافع لکن عامهیه
ضرر معنویسی غالب وواقع اولمغله شریعت شریفه اصولنده
بر مادهده حظر ایله اباحت جمع اولسه حظر جانبی ترجیح
اولنمق قاعده واصلهدر اول اصله بناءً خواص انتفاعنه
نظر اولنیوب عامهیی ضرردن صیانت مصلحتی ایچون
منع بیورلدی عوامه لازم اولان شرع شریفه اتباعدر • اما
بعض مشایخ کبار حکمای متألهین مسلکنه کیدوب انلرک
شرطی اوزره تصفیه بولنده روحی نفسنه غالب سلوک
طالبلرینی تشویقده مؤثردر دیو کیمی نای و کیمی دنبلان وقدوم
استعمال ایلدی واکثری سماع تسمیهسیله اصول قاعدهسی
اوزره نغماتی دیکلدی • بونلرک بو طرز وطوری حکمانک دوشوب
باب معالجاتده ادویهٔ سمیه استعمالی قبیلندن اولدی زیرا
اکثر اهل تصوف حکمت اشراق اوزره مبنیدر و اصطلاحی
آنلردن مأخوذدر • لکن هر عصرده متشرعلر بو خصوصده آنلره

طعنه طاشن آتوب دخل و تعرضدن خالی اولمدیلر
آنلر دخی بلدکلرندن قالمیوب چالدیلر چاغردیلر **مثنوی**
تو نمیدانی چه کوید نای وعود • انت حسبی انت کافی یا ودود
دیو جواب بلرویردیلر ولکل وجهة فحواسنجه فریقینك قولی
وفعلی وجهدن خالی اولمدی لکن بو دعواده بو زمانه
فیصل بولمدی عاقل اولان بو مقوله نزاع قدیمك فصلی
امیدندن اولوب حماقت ایلمز **بحث ثالث** رقص و دورانك در
رقص دیو لغتده مطلق حرکات موزونه یه دیرلر آلات
موسیقاریه نك اصوات نقرات موزونه سی استماعندن
نیجه تأثیری حاصل اولورسه بو حرکات موزونه رؤیتندن
دخی تأثیر حاصل اولور • نهایت طریق تأثیر مختلفدر بوری
سمع و بری بصر یوللرندن تأثیر ایدر لکن بو تأثیرده
وزن و حرکت لازمدر ناموزون حرکتك تأثیرده چندان
دخلی یوقدر و رقصك تأثیری خصوصنده سوز طوق
رؤیتی خصوصنده کلوم تغنیده بحث تفصیل کیلدی • بوندن
صکره بعض صوفیلرك ذکر و توحید اثناسنده حرکتنه
کله لم علماء ظاهر حرکت دوریه یه دخی رقص اسمنی

مطلقا

ونغمات

جوق

اطلاق ایدوب حرمتنه فتوالر ویروب و مستحلی کافردر
دیدیلر • صوفیلر دخی اولا رقص تعریفی اکا صادق دکلدر دیو
بحث ایلیوب حرکت دوریه برای مصلحت رقصدن غیری
بر نوع حرکتدر تسلیم اولنمدوغی تقدیرده مصلحت ضمننده
اولدخی لا بأسدر دیو رقص حبشه و دور علی رضی الله
عنه ایله احتجاج ایدوب مسائل اجتهادیه ده بر طرفی
طوتان اکفار اولنماز دیدیلر • بونده مصلحت ندر دینلوه
بویله جواب ویردیلر که سالك ذکر و توحید اثناسنده
حرکت ایلسه حرکت حرارت اقتضا ایدر او لحالده
بدندن برودت کیدوب حرارتله روح حیوانی بدنده
پاییلور ارواح و قوایه انتعاش کلوب جنسی اولان
روح انسانی دخی اکا علاقه حسبی ایله متحرك اولور ذکر
و نغمات استماعی دخی اکا امداد ایدوب روحانیات
طرفنه حرکته بر مرتبه شوق و حالت کلور که او لحالده
نتیجه سی بیهوش اولوب صحو عالمندن بحر بدنی یرده قالوب
روح کندی جنسی جانبنه پرواز ایدر • و بو احوال ذوقی
اولوب من لم یذق لم یعرف قبیلندندر سکونله اولدوغندن

حیرفی

وقتنا الرسمیه اصلی طرف طنه
سنیه حابنی حمامی ایچوندر
زیرا اسلفده صوفیلردن
نیجه ستم کورلمشدر خصوصا
شاهد دولتی صوفیلیه
طریقنده ظهور اکابناء
تشدید و تغلیظ اولنوب تکفیر
مرید و باعث جمعیه اولدجه
معنی کرمتینه بر مقدار فتور کلمه
مصلحتی ملاحظه اولنمشدر دیدیلر
صح

حرکتله تیز وجوده کلور و سالک بو طریقله منزل آلوب
آز زمانده مطلبنه نائل اولور • و حرکت ابدانله ارواح و
قوی حرکته کلدوکی نیجه انکار اولنور که مبتدی طالبلر
اوقودکن بیله بالطبع حرکته کلوب صالنورلر زیرا باشی
تحریکدن نوعا دماغ حرارتله اعتدال پیدا ایلیوب
قوت فکریه زیاده لکنه سبب اولور بو معنی بعض کتب
حکمیه ده مسطوردر • اما صوفیلرك لسان حالله
جوابی بودر که اکثر طائفهٔ خلوتیه آیین طریقی مرید
جمعیتی اوزرینه بنا ایلیوب تکیه قوروب هنکامه کیرلك
شرطی اولان هوی وهای آلت جمعیت ومدار معاش
ودکن انتعاش قیلوب صورت اوغریلری سلفك
غرض صحیحی اولان امر سماع وحرکت اضطراریه سنی که
اهلنه مباح اولسه کرك درد انه دام تزویر وپابند
احمقان قیلوب اول بهانه ایله بهایم مقوله سی عوام
اوشوب تکیه یه نذور وصدقات کلوردیلر • وبو بابده
حرکت دوریه نك عظیم دخل وتأثیری واردر دیو دونمدن
دونمزلر ابلهانك کیمی شاهد کیمی مرید وکیمی زاهد بادد

بدنام

اولوب

13

اولوب اصلی فصلی یوق اکاذیب ایله شیخلرین اوچورب
تغییر الشکل لاجل الاکل بریره کلوب ذکر وتوحید دیرلك
های وهوی آلت فساد ابدانلرا ایله مرید حقیقی وسالك
صادق بیننده اشتباه واقع اولوب اما الخیام فانها
کخیامهم نحو اسیجه خلفك سلفه ایله زی وصورت
اشتراکی من تشبه بقوم فهو منهم قاعده سنجه حسن ظن
قضیه سنی ایجاب ایلیوب آنلرك امد بعیددن برو
مدار معاش وآلت جمعیت ودکن انتعاش قلدقلری
هنکامه کیرلك دامنی بوزمغه کمسه اقدام ایلیوب بلمیوب
آنجق علماء ظاهر اوزرلرینه لازم اولان دخل وتعرضی
ایلیوب نیجه رساله لر یازدیلر • آنلر دخی بلکه کلور نالك
قالمیوب بزم کاردیمز وامر معاشیمز تکیه ومرید جمعیتی
ایله درهونه ایسه بو طریقك عرف وآیینی ابطال
اولنمق نیجه قابل نیجه بو زیلدن برو ایلیه کلدوکمز رسم و
آیین ادامزه قرارداده اولمشدر بدعت ایسه ده
اجرا ایلدز دیو کندیلرك مدار معاشی اولان امری
حماقت ایلیوب مجرد دخل وتعرض ایله ترك ایتمدیلر •

اولور ٧

آنلر دو نمه دن دونملوكى كبى ارباب تعصب دخى بيهوده
دخل و تعرضدن دونميوب ايكى طائفه نك كشاكشلرى
دور و تسلسله مؤدى اولدى هيچ بر عصرده سلسلهٔ
نزاعه انفصام و انقطاع كلميوب اوزادى كتدى •
عاقل اولان نه دخل و تعرض مرضنه مبتلا اولور و نه
آنلرك دام حيلى ايله عمل ايدر بلكه سالك حقيقى
اولميان مدعيلر حقنده شاعرك بو شعرينى اوقور ديكلر

شعر صوفى بولمز كيمكه ديباى مرصع • بيجاره اوحسرتله كيرر دلق مرقع
رشك ايليوب شيخ شه تخت نشينه • كرسيده آنور در وضع و وقار ايله مربع
دكنى صانور صوفيلغى وضع و وقارى • هر بيركه كوردسك نه موقر نه موضع
آچلسه اكر باب توقع سو بنور لر • فتح اولدى ديو بزه كمال متوقع
يانغون بچيسونلر بوغيكن لمعهٔ آتش • اولمايه بولادك كبى احوالى ملمع
مقدارى قيع اولنجه آلچق كوزه دركلر • كنندولرينك اولميجق قالدى مرفع
افراط تصنعلرى شول حده در كيم • خرقه لرى و تاجلرى بيله مصنع
بر ايشدر كه بو خلقه هزاران اوكسه ضرر • ايلرلر آنى كندى يلوه ولسه كر انفع
جمع اولوبن ايتدكلرى قصيله سماعك • حلقه و دار اشكال ولى حرمتى مجمع
باشلر دين آچوشمه لرين بره اورد لو • جمع اولوبن [بين] بر نيجه كل كله سى اصلع

حق حق ديدوكى صوفى ديا ايله ايسه كر • وق وق ديدوكى بيكدر اخلامله ضفدع
اوزاتمه سوزى قطع كلام ايله برادر • كيم طولتدكى نيجه قطعه يرينى بو مقطع

بحث رابع تصليه و ترضيه ده در • تصليه و ترضيه
انبياء كرامدن برى ذكر اولندقده صلى الله عليه وسلم
يا صلوات الله عليه ديمك ياخود اللهم صل على محمد
ديمك و اصحاب كرام ذكر اولندقده رضى الله عنه
ديمكدر • ائمهٔ دين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين مختاری
اوزره عمرده بر كره صلوة على النبى فرض باقيسى مستحب
اولمق اوزره مرويدر هر ذكر عقبنده وجوب روايتنى
دخى سويلولر بهر حال اختلافيدر • كذلك مادهٔ نزاع
اولان خطبه ده مؤذنلر صلى الله عليه و رضى الله عنه
ديو چاغرشملريدر [كه] كرچه اصل اذا قلت لصاحبك انصت
والامام يخطب فقد لغوت فحواسنجه سكوت و انصات
واجبدر و بو وجوبده اتفاق اولوب وجوب تصليه
اختلافى اولمغله ترجيح اولنمق مقرردر • اما عرف ناس
مرجوحى ترجيح اوزرينه بنا ~~اولنوب~~ اثم و جرم ايسه ده
التزام و عادت ايلنمشلردر فراغت اتمزلر هر امركه عامه

(٢) وسلامه

٧ ايدوب

اداسنده عرف وعادت اولوب اكثری اختیار ایلیه
وبلا نکیر صغیر وكبیر اكا مألوف اولمغله قرار داده قلنه
بدعت ومعصیت ایسه ده آنی منع هوسنده اولان بیهوده
زحمت چکوب (من لم یعرف عرف اهل زمانه فهو جاهل)
فحواسی اوزره جهل وحماقت اظهاردندن غیری نسنه‌یه
منتج اولماز • بحث وتنفیرده دخی زیاده تعمق اولنورسه
لساننده قیل وقال سیف وسنانله حرب وقتاله مؤدی
اولوب سلفده بیچون تعصب جنكلری كبی احوال ظهور ایلدی
زیرا خلق عرفه مخالف سوزی حق دخی اولسه سهولتله قبول
ایلمك برامر جبلیدر منع اولندقجه حرص زیاده اولور
البته منع لازم اولدوغی تقدیرده دخی فقولا له قولا لینا
لعله یتذكر او یخشی فحواسیله عمل لازمدر رفق ولینله
امر دعوتك بر ثمره‌سی ظهور ایلیه • پس بو اصل امور تعبدیه‌ده
استقصا وتدقیق اولنیوب خلقی صورت حقده اولان عباده
اوزره قویوب حكام ووعاظ [ابقاء ما كان علی ما كان] ایلیوب
آره یرده عرفه مبنی بری بكزر قصور وكسوره باقمیوب كركدر
مكو قولك عبادتی كما هو حقه كما بلوده یازلدوغی اوزره میل

امام

امام غزالی امثالی كبار عمرمزده حقه یرار ایكی ركعت
نماز قلدم دیو عجز واعتراف ایدوب سبحانك ما عبدناك
حق عبادتك دیدیلر • جناب باری بها تکویسی دكل بهانه
تکویسیدر دریای رحمتی وسعت اوزره اولوب احسان و
لطفنه نهایت وكرم وجودنه حد وغایت یوقدر قوله دخی
لازم اولان قادر اولدوغی قدر امر شریفنه امتثال ایدوب ولنوب
مقترب قوللری كبی تضرع ونیاز ایدوب مناجات پادشاها
من بدرگاهت پناه آورده ام • در حریم حضرتت روی سیاه
آورده ام • چار چیز آورده ام شاها كه در گنج تو نیست •
نیستی ومعصیت عجز وگناه آورده ام • دیو عجز ونقصاننه
معترف اولمقدر بیت جرمنه معترف اولان مسكین • یكدر
آندن كه اوله طاعت بین دیمشلر • كذلك كه بعض
واعظلر اثناء وعظنده خلقه صلوة علی النبی تكلیف
ایدوب بعضیلری اتمزلر والخصوص دخی چندان
موضوع بحث اولاجق مرتبه دكل عادته مبنی بر حالدر منشئ
مشایخ بیننده سائر وداثر اولان اختلاف وتنافر كه
بو اختلاف ضمننده نیجه مصلحت كوردلرنته كیم تفصیلی

ممنوع

کلمکدر • بحث خامس دخانڭ دره • اقتضا حسبیله بر زماندن
خلق جهان ایچدکلری دخان حقنده بر رساله تسوید ایدوب
بیاضه چقارمامش ایدم حالا بو مقامده اول رساله
مآلی یازیلوب مسوّده القا اولندی لکن آنده رعایت
اولنان ترتیب تکلفی بر طرف قلنوب بو رساله طرزی اوزره
واردات اسلوبنده یازلدی قبل البحث دخانڭ ظهورینه
سبب نه اولدی بر تعلیمده آنی بیان ایده لم تعلیم سال
تاریخ هجرت سکز یوزی کچوب طقوز یوزه قریب اولدقده
اسپانیه کمیلری یکی دنیایی بولوب پورتقال وانکلیس
دخی محیط غربیدن محیط شرقیه کچمکه کنارلرین کزرکن
بو اطه که کتاب اطلسده کینه یازیلن کنارلره قریبدر
وارد قلوندقده • سفینه خلقندن بر طبیب بدننه رطوبت
هواء دریادن مزاجنده استعداد حسبیله امراض
بلغمیه عارض اولوب • علاج بالضد قانونی اوزره
حار یابس اشیا ایله معالجه یه تقیّد اثناسنده سفینه‌سی
مزبور اطه یه واروب کوردکه بر نوع ورق نبادن استشمام
ایدوب حاد الرایحه اولمغله • قلب ودماغه تأثیر

القا

کینه

ایچون

ایچون لوله کبی بر آلتله ایچمکه باشلیو منتفع اولمغله
ورق مزبوردن وافر آلوب آنده اقامت زماننده استعمال
ایلدی • کمی خلقی دخی کوروب نافع دوادر دیو مزبور طبیبه
تقلید ایله وافر آلوب یوکلندیلر و بوی بر نالن کوره رك
ایچمکه باشلودلر سفینه انکلیسه کلوب فرانسه دن
سائر دیارلره یاییلوب خلقی اصلنی بلمه دن بیهوده ایچیلور
ملاحظه سیله استعمال ایله رك چوغی مبتلی اولوب
سائر مکیفات قبیلندن قلدیلر و شرق وغرب عام بر معنی
اولیجق منعدن قالدی • ابتداء ظهوریکه بیك اون
حدود یلدر بو آنه کلنجه بعض واعظلر یر سویلیوب نیجه
علما دخی کیمی حرمت وکیمی کراهت دعوی ایدوب رساله‌لر
یازدیلر وابتلاء اربابی دخی اباحتنه ذاهب اولوب
جوابلر ویردیلر • صکره دار السلطنه ده یعنی شهر
قسطنطینیه ده جرّاح شیخی ابراهیم افندی بو بابده عظیم
بحثلر وسلطان محمد جامعنده مخصوص مجلس عامده وعظ
ونصیحت وفتوی صورتلری دیواره یاپشدرمغله وافر
اهتمام ودقت ایدوب بیهوده زحمتلر چکمشیدی • اولد...

خلق

هتنه

سویلنجه خلق دخی زیاده ایجوب مصر اولدیلر کوردیلر که
اولماز فراغت ایلدی • بعده سلطان مراد رابع اواخر
عصرنده سدّ باب مساوی ایچون قهوه خانه لری قپادوب
بعض حریق وقوعی سببیله دخانه دخی یساغ اتمشیدی
خلق ممنوع اولمایجق غیرت شهنشاهی مرهما یونه مخالفت
کناهی ایله ایجنلری مؤاخذه اقتضا ایلدی • کیده رك
آنلرك منعی بابنده شدّتی و خلقك الناس حریص لما منع
فحواسنجه حرص ورغبتی زیاده اولوب اول جرمله بنجه
بیك آدم دیار عدمه کوندردلدی بغداد سفرینه کیدرکن
کاه بر منزلده وجوه عسکردن اون بش یکرمی آدمی شرب
دخان تهمتیله طوتوب حضور همایونده اشدّ سیاستله
قتل ایدرلرکن کیمی یکننده کیمی جیبنده قصه چبوقلی لوله
طاشیوب فرصت بولدقجه ایچرلردی • استانبولده
اوجاقلره کیروب اباق بولوندی ایچه نك نهایتی
بوغیدی بو مرتبه منع اثناسنده بیله ایچمزدن ایچر
چوغیدی • آنلر وفاتندنصکره کاه منع کاه رخصت ایله
سوردیلوب شیخ الاسلام بهائی افندی حلّنه فتوی

ویرمکله

ویرمکله خلق عالم اراسنده مجدّداً اشتهار ورواج
بولمشیدی طرف سلطنت علیه دن اربابنه بوزکوشمال
کوسترلمکله فی الجمله اشاغی قودی خالاکبر وجمله ربع
مسکونده ایچلمکده در • اشته دخانك سرکذشته سی
بو منوال اوزره اولدی بوندنصکره بونك احوالی واوصافی
بربنجه احتمالدن خالی دکلدر اجمال اوزره آنلری بیان
بیان ایدلم • احتمال اوّل که خلق منعله ممنوع اولوب
بوندن فراغت ایلمکدر بو احتمال بو طرف قلنمق کرکدر
زیرا عادت طبیعت ثانیه در ابتلا اربابی بر وجهله فراغت
ایلمز آنلره اول تکلیفی اتمك کرك یا منع نه مصلحت
ایچوندر دنیلورسه حکّام ظهر عوامدن عصیانی
اکسك اتمیه لر دیو کبار وصیّت ایلدیلر • اکا بناءً ظاهرده
منع وتأدیب آنلرك وظیفه سیدر کندی اوزرلرینه
لازم اولانی ادا ایدرلر خلقه دخی لازم اولان بو
مقوله اشیایه مبتلی اولدوغی تقدیرده بولدوده حکامه
قارشو اظهار ایله ترك ادب اتمکلدر • اما هرکس خانه سنده
نه ایشلرسه ایشلر حکّام اول زمان دخل وتعرّض

ایدرسه التزام ما لا یلزم اتمش اولور ع محتسب را
درون خانه چه کار • احتمال ثانی بو دخان عند العقل
مستحسنمیدر قبیحمیدر ابتدا ادبابی استحساننده‌ن
قطع نظر (اذا خلّی وطبعه) عقل سلیم بونک قبحنه حکم
ایدر حسن وقبح یا عقلی اوله یا شرعی اوله ایکی مذهبه
کوره بیله • زیرا عقلا استحساننک شروطی آنده مفقوده‌در
واستقباحنک شروطی آنده موجوده‌در اما شروط
مفقوده‌نک بعضیسی ثابت اولسه اول زمان مستحسن
اولور مثلا دوا ایچون استعمال کبی وحکام مجالس عام
دیوانلرنده استعمال اتمدوکی ومساجد ومعابدده
استعمال اولنمدوغی قبح عقلی اثریدر • احتمال ثالث
نفع وضرریدر ضرر مالیسنده شبهه یوق نهایت متساویه
حوایج اصلیه‌دن اولور ضررینه نظرا یلمز ضرر بدنیسی
دخی مقرّردر زیرا عموم اوزره دخان جوهر هوایی مکدّر
قلمغله طبًّا مضردر • نهایت استعمالیله مأنوس اولانه
عادت طبیعت ثانیه اولورا اول جهتدن ضررینی دفع
ایدر دوا ابتلا شوقی ایله طبیعتک استعماله اقبالی کیفیت

ردیّه

ردیّه سیله آلوده هوایی استنشاق حیننده قلبه تأثیرینه
مانع اولور • اول اجلدن بعض مریض آرزو ایتدوکی مضر
غذایی یسه چندان ضرر ایتمز بلکه بعضیسنه دوا واقع
اولور طبیعتده شوق وآرزو ایله بر قوّت کلوب مرضی دفع
ایدر بو مقوله امورک بدنده تأثیری طبیعتک اقبال (۷) وتأثری
واعراضنه موقوفدر • اما بر کمسه دخان استعمال
اتمدوکندن غیری ضرر اولدوغنه جازم وآندن بالطبع
متنفر اولسه اکا استنشاق زیاده مضردر تأثیر ایدر •
بعده جوهر هوا فسادی مضرتندن غیری استعمال دخان
ایکیدن ایدن خالی دکل یا مرطوب المزاج یاخود یابس المزاج اوله
ایکی حالده دخی یا صحیح اوله یا منحرف اوله • مرطوب
المزاج صحیح اولورسه استعمال دخان اکا مناسب
وموافقدر اما اکثاری بهرحال یبوست اقتضا ایدر • واکر
منحرف اولوب انحراف دخی رطوبت جهتندن اولورسه
استعمال دخان اکا دوا واقع اولور • اما یابس المزاجه
من جمیع الوجوه مناسب دکلدر یبوستنی آرتوروب اعضاء رئیه
رئیسیه رطوبتنی قوریدر دکیدر بعض خلق طوزلی بلغمه

ملك

نافعدر دیو دعوا ایتدکلری نفع موهوم اصلی فصلی یوق لاف
وگزاف قبیلندن بر سوزدر طب قانونی دائره سنه اوغره مز •
احتمال رابع بدعت اولماسیدر شرعاً بدعت اولدوغی مسلم
زیرا یقینلرده ظهور ایتدی و بدعت حسنه قبیلندن قلمغه
دخی مجال یوق عقلاً بدعت اولدوغی دخی مقرردر زیرا
دور آدمدن برو عقلادن کورلمش و اشیدلمش دکلدر حضرت
عمر رضی الله عنه زماننده ظهور ایدوب بو قدر بیك آدم
قتل اولندی دیدکلری اصلی یوق اهل تعصب سوزیدر •
احتمال خامس کراهتیدر عقلاً و شرعاً کراهتنده سوز یوق
جمهور قائلندر بو دعوایه تسلیم واردر کراهت مرتبه سنه
وارمغه کثرت استعمال شرطدر زیرا دخانك کندی
رایحه سی و یپراغنك رایحه سی نفسنده رایحهٔ کریهه
دکلدر بلکه اصلا جمله دخانك یاندقده ۷ نوعا صددن رائحه سی ۷
خارج دکل رایحه سی استشمام اولنور • اما چوقجه
استعمال ایدنلرك آغزنده بر بد رایحه پیدا اولور که
ایچمین کمسه آنك تنفسنی استشمام ایلسه رایحهٔ
بخره‌یه اکا نسبت عود و عنبر کلور فی الجمله آغزده و ثوبلر

رایحه

19

رایحهٔ کریهه اثری ایجاب ایدن چیك صوغان و
سرمساق و پراسه اکلنده کراهت اولدوغی کبی دخانك
۷ وبدنده دخی کثرت استعمالی آغزده ۷ و ثوبلره رایحهٔ کریهه ایجاب
ایتدوکی جهتدن مکروه اولور ایکسنده دخی علت اذی
مسلمدر • حیضده دخی جماع حرمتنه تلوث ایله اذی علت
اولوب حرمت لواطه دخی اکا قیاسله اثبات اولندوغی
کبی علت کراهت ایکسنی جامع اولور نهایت تنزیهیه
اولمق کرك • و مبتلی اولانلر بو رایحه نك کراهتنی
تسلیم ایتمدکلری نفس امردن خارجدر اعتبار اولنماز
زیرا آنلر بری برینك آغزی قوقوسندن استکراه ایلمك
جائزدر بو جمله دن مراد نفس امری بیاندر و الا ابتلا
اربابنه دخل و تعرض ملحوظ اولمیوب آنلری تنفیر
زعمی بمعنی التزام ما لا یلزم قبیلندن ایدوکی مسلمدر •
احتمال سادس که حرمتیدر مجتهد فیه اولان حکم
مخصوصده اجتهاد جائز اولمق اصول فقه کتابلرنده
مسطور اولوب استجماع شرایطه نظرله ادله دن
استنباط و لو من وجه ممکن ایسه ده اولی بودرکه

حرمتی ایله افتا اولنمیوب اصول شرعدن بر اصله ارجاع
ایله خلقی هر بار کسب اوزار و حرامه اصراردن صیانت ایچون
اباحت سمتی ترجیح اولنور • احتمال سابع که اباحتیدر ظهور
دخان قریب العهد اولمغله کتب فقهیه ده صریحا
مروی و مذکور دکلدر اویله اولیجق اشیاده اصل اباحت
اولمق قاعده سنه کوره مباح و حلالدر دیو • سابقا مشایخ
اسلام برای مصلحت کراهتله و بعض کبار مفتیلری
دخی حرمتله فتوی ویردیلر ایسه ده مرحوم بهایی افندی
کندینک ابتلاسندن قطع نظر خلق حالنه اوفق اولدیغنه
اکا نظر ایدوب اباحت اصلیه تمسکی ایله حلنه
فتوی ویردی • زیرا ادب فتوی مجتهد مطلقده روایتله
افتادر روایت بولنمایجق بر اصله ارجاع لازم کلور کثرت
استعمال ایله اکا عارض اولان احوال آنی مقام
اباحتدن قورتارسه ده حرمت ویا کراهت ایله افتاده
بر محذور کورلیوب عارضنه اعتبار اولنمامق لازم
کلدی • اول محذور ندر دنیلورسه خلقی حرام استعمالنده
اصرار و بالی محذور دیدر بس حلی ایله افتاده مبتلابه

شفقته

شفقت و جمهوری وبالدن صیانت مصلحتی واردر آنک
ایچون اباحت ترجیح اولندی • زیرا چونکه اکثر اهل
اسلام بوکا مبتلی اولوب بهر حال ایچمکی التزام ایلدیلر
بر وجهله منع و ترک قابل اولمایوب بتون دنیاده
بولنشدی اولمقوله امرده مساغ شرعی نرایسه حاکم
و مفتی اکا نظراً حکم و افتا ایلمک کرک تا که تضلیل
لازم کلمیه • زیرا حرمت و کراهت ایله حکم اولنمیان
امرده اصرار مباحدر دیو فتوی ویریلوب حکم لاحق
اولان امرده اصرار کبی دکلدر اولکی محض وبالدر ثانیده
وبال یوقدر • و حاکم دخی اهون شرین اختیاری کبی بر
اصل شرعی یه ارجاع ایله حکم ایلدیکجک آثم اولماز
بلکه بر مؤمنی وبالدن تخلیص ایچون مثاب و مأجور
اولور • بهایی افندی مرحوم طبع سلیم و ذهن مستقیم
صاحبی کمسه ایدی اگر قانون اوزره شغل ایدوب
کیفه مبتلی اولمسه روم ده بوکلنلردن اولوردی لکن
بر فنی تمام کورمش دکل ایدی نهایت ملکه استخراجه
مالک اولوب قوت طبعت ایله هر یرده اظهار مهارت

ایلدردی وبو بابده خلقك حالنه باقوب مرحمت ایلدی
الله تعالی رحمت ایلیه عبد الرحیم افندی بنصکره آنك
مثلی مفتی کلمدی **تنبیه** شیء واحد هم مباح هم مکروه
هم حرام اولورمی تناقض دکلمیدر دنیلورسه
تغایر جهت اعتباریله اولور تناقض ثبوتنك شرطی واردر
منطق کتابلرنده مذکوردر مثلا بقلوا اکلی حلال ایکن
بعد الشبع حرام اولور زیرا مضردر • بوندنصکره حکام
اسلامه اولی اولان بودرکه ممالك محروسه ده هر
یرده ورق دخان ایچون آغر مقاطعه باغلیوب
امینلر نصب ایدهلر وقیه باشنه یادمشر غروش میری
باغلامغه تحملی واردر وهر شهرده بر مخصوص مکانده
بیع اولنوب سوقاقلرده صاتلمه دن منع اولنه
وسنوی بیك یوك اقچه قدر محصول آلنه **تتمه**
مرحوم سلطان مرادك منعی وشدتی زماننده خلقك
نیجه سی اوله ایله ایچمکه اقدام ایدوب میوب ورقی
دوکوب بورننه چکمکله دفع آرزو ایدرلردی
لکن صکره اول حماقتدن فراغت ایلدیلر زیرا بی پروا

ایچیلور

21

ننه

ایچیلور اولدی • بو مرتبه دنصکره بعض اهل ورع تورع
ایدوب کندی ایچمز وایچنه دخل ایلمز وکیمنك دخی
مشربنه موافق دکلدر آنکچون ایچمز راقم الحروف کبی
نهایت کیمی حماقت ایدوب **شعر** طاغت بو دخانك
بولودین صبریلیله • عقلك کوزیله اولدی جوحائل کرمایله •
دیو دخل ایتدکجه مبتلی جواب ویروب **ع** لذت وطعمی
دخانك شهد له سکردن یوق • دیو ایچریلدوکندن قالمز
اولی بودرکه بو بابده کمسیه دخل وتعرض اولنمیه **بحث**
سادس قهوه ده در بو بابده دخی سلفده نیجه نزاع واقع
اولمشدر اصلی یمن دیارندن ظهور ایلیوب دخان کبی
عالمه منتشر اولدی بعض مشایخ یمن طباغلرینی
مسکن ایدوب فقرا سیله برنوع شجر یمشی (اولان) قلب وبون
دیدکلری حبوباتی دوکوب یولردی کیمی دخی قینادوب
صوین ایچردی ریاضت وسلوکه موافق وکسر شهوته
مناسب بارد ویابس غدا اولمغله اهل یمن بونی بونلردن
کوروب مشایخ وصوفیون وغیری استعمال ایلدیلر
طقوزیوز اللی حدودنده کمیلر ایله رومه کلدکده عظیم انکار

اولنوب حرمته فتوالر ویرلدی یانق اولدوغندن غیری
دور جمعیتیله ایچلمه‌سی فسقه بر تشبّه دردیدیلر • ابو
السعود افندی مرحومدن نقل ایدرلرکه کوردن کمیلری
دلدوروب قهوه یوکلرین دریایه غرق ایتدردی لکن بو
شدتلو مفید اولمیوب ویریلن فتوالر وسویلنن سوزلر خلقك
قولاغنه کیرمیوب یر یر قهوه خانه‌لر آچیلوب عظیم شوق و
رغبتله بریره کلوب ایچدیلر • خصوصا کیف اربابی کیفلرینی
تقویت ایدر حیات بخش بر حالت اولمغله بر فنجانی
اوغورنه جان ویرمك قاتلرنده جائز اولدی آنلر
زماننده بصکره کلن مفتیلر جوازی ایله افتا ایلوب •
بستان زاده افندی بر مفصّل ومنظوم فتوی ویردی
قهوه خانه‌لرکاه منع کاه رخصت ایله ^ بر قاج سنه سوردیلر
بیك تاریخلرنده بصکره انکار اولنمه‌دن قالوب هر یرده
دایکان ایچیلوب هر سوقاق باشنده بر قهوه خانه
آچلدی • قصه خوانلر چنکیلر ایله خلق ایشندن
کوجندن قالوب کار وکسب معطّل اولدوغندن
غیری پادشاهدن کدایه وارنجه خلق بری برینی

بو سؤال اوزره ^

كسوب

غازی

كسوب بیمکله اکلنورلردی • مرحوم سلطان مراد خان
بیك قرق ایکی سنه‌سی اواخرنده بو معنایه واقف اولوب
خلقه شفقت ونصیحت یوزندن عموما ممالك محروسه‌ده
اولان قهوه خانه‌لر بوزیلوب من بعد آچلمیه دیو فرمان
ایتدیلر اول زماندن برو دار السلطنه قهوه خانه‌لری
قلوب نادان کبی ویرانه ذکر و • آچیلور امیدیله برزمان
اصحابی بوزمیوب قپامشلر ایدی صکره اکثری ^ بوزیلوب
غیری دکان یاپلدی • لکن استانبولدن غیری شهر و
قصبه‌لرده کالاول آچیلوب ایچیلور سابقا ذکر اولندوغی
اوزره بو مقوله امور منع مؤبّد قبول ایلمز • بوندن
صکره قهوه‌نك وصفنه کله‌لم قهوه کندیسی بارد یابس
ایدوکنده شبهه یوقدر داود انطاکی تذکره سنده حار
یابس دیدوکی مسلّم دکلدر نهایت صو ایله قینایوب شربتی
النلق قدح برودتی زائل اولماز بلکه دخی ^ زیاده اولور
آنکچون عطشی دفع ایدر و بر عضوه دوکلسه یاقمز
زیرا آنك حرارتی حرارت غریبه در تأثیر ایلمز • لکن
یبوستنه بو مقدار فتور کلور مثلا کندی وحینجی درجه‌ده

بلکه جمله‌سی ^

زیرا صودخی بارددر ^

يابس ايكن ايكنجی درجه ده بارد رطبله ممتزج اولدقده
ييبوستنك بر درجه سی كيدر ايكنجی درجه ده يابس قالور
وبو يبوستله نومی منع ايلر مزاجه كوره • مطلقا ادراری
واردر امزجهٔ يابسه اصحابنه خصوصا سوداوی مزاجه
چوقلق مناسب دكلدر بلكه مخالفدر كثرت استعمالی سهر و
وسواس سوداويه سبب اولور ابجالوكی تقديرده سكّرله
ابجاله • لكن مرطوب المزاجه خصوصا نسوانه غايت
موافقدر آنلر آغر قهوه لری چوق ايچمك كرك سوداوی
اولمامق شرطيله كثرتی آنلره ضرر ويرمز **بحث سابع**
برش وافيون وسائر مكيفات استعمالنده در • ارباب
ابتلا بو سوزلرينه باوردر ديولرسه دخی چونكه صدد
نفس امری بيانده در [بو بابده] كلام حق وقول افصل بودر كه انسان
حالنه اوفق وشاننه اليق اولان اصل خلقت اوزره
قالوب فطرت سليمه يی تغيير ايلممكدر • كرك افيون
كرك برش وسائر مكيفات مداوات قبيلندن اولوب
بر علت ومرض استعمالنی ايجاب اتمدكجه غذادن ٧
دوايه مبادرت قانون علاجه موافق دكلدر • قنده

٧ دوايه عدول ايلميلر
زيرا طبيعت اسكيه اقتضا
ايتديكی تقديرده دخی
غذا ايله معالجه تقدم اولنوب اوله
اردنجه دوايه
صح

قالديكه

قالديكه ايجاب واقتضا ايلدر بر حال يوغيكن مجرد كيفی
واردر ديو بو مقوله شيلر ايله انس والفت اولنوب
بر قاچ كره تناول ايله عادهٔ طبيعت قلنه وصكره فراغت
ممكن اولميه آخر عمره دكن كدری چكلوب سن وسال زياده
اولدقجه بل بوكيلوب هيئت وقيافت كليسا ديوارنده يربير
بوزيلن صورته دونر • كيف يتشدكجه كير وبر آنده چكوب قوی
وحواس كسيلوب وقوف وشعور كيده نه اولی نه ديری
نه اويودنه اويانق مذبذب اوله حسن اختيار ايله بو
مقامه ايونلر كندويه عظيم غدر ايتدوكنه شبهه می
واردر • بوندن صكره اكر ميسر اولوب بر طريقله كسيله
بيلورسه عظيم فرصت وغنيمتدر فوت ايلممك كرك اكر
ميسر اولمازسه دفعةً كسمك مهلكدر نه چاره استعمال
ايلدوشرعا تركنه مساغ يوقدر وبعد الابتلا [كيف] ارباببنه
دخل وتعرض حماقت وخطادر • نهايت سوز هنوز
ابتلا دامنه دوشمينلری غفلتدن ايقاظ وكيف
اربابنك شعرای بنجانی سوديمش يقاوونی يقاوون • كلام
فحواسنجه يادانه تكليف وادمی ديدلری قولاغه كيرمك

مصلحتی ایچون تنبیه و نصیحتدر اعط اخاك تمرة فان
ابی فجمرة **بحث ثامن** ابوین رسول الله صلی الله علیه
وسلمدن دردر. بو بحث دخی معرکه آرا اولمغله یازلدی

تنبیه اولا بعض خالی الذهن بیلسونلر بو مقوله بحث حاشا
شان شریف نبویه نقص و ازدرا ایجاب و اقتضا ایدر
زعمیله بحث مطلق جائز دکل صانوب نا اهل حقنده
وارد اولان منعلری اهله ایراد و بو مغلطه ایله
سد باب مطارحه ایلمك مراد ایدر. ذخیری یوق که
علم جواب و سؤال و قانون اوزره هر بابده قیل و قالده
جناب باریناک ذات و صفات و افعالنده بیله نیجه
هولناك بحثلر واردر که بو مقوله ابحاث آنلرك یاننده
مضمحل اولور. علامه سعد الدین تفتازانی شرح عقائدده
(لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا) نظم کریمی توحید
باریه دلیل اولوب برهان تمانعله شهرت
بولمشیکن بو دلیل دلیل اقناعیدر توحیدده دلیل
قطعی اولهمز دیمکله. عصرینک یکفن عالملری باشنه
اوشوب اکفار ایلدیلر انك طرفندن دخی محققلر نیجه

ابحاث الزامیه ایله اسکات ایلدیلر هر عصرده ارباب
قتال سیف و سنانله محاربه ایلدکلری کبی ارباب بحث و
نظر دخی قلم و لسانله جدال و محاوره دن خالی اولمدیلر
آنجق بو مقوله امورده بحث جائز دکل ظن ایلین ضعیف
و احمق بحثنه قادرشمق کرك و الا اهلیه محاوره ده
لکدکوب قیل و قال آنی پایمال ایلدر. بوندنصکره مقصوده
شروع ایدلم اولا حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم
تاریخ اسکندریه نك سکز یوز سکسن برنجی سنه سنده و تاریخ
میلاد عیسی علیه السلامدن بشیوز یتمش سکزنجی ییلنده
دنیایه کلوب پدرلری عبد الله بن عبد المطلب مکه دن
کاربانله غزه یه کیدوب دوندکده مدینهٔ منوره ده بر
روایتده مکه ایله مدینه اراسنده ابواده وفات
ایتدی عمری یکرمی بش یاخود اوتوز سال ایدی. زمان
وفاتنده اقوال واردر اکثر مورخین قاتنده حضرت
دخی طوغمامش ایدی اول سنه دنیایه کلدی بعضیلر
ایکی آیلق یکرمی سکز آیه و اربعه بر قاج قول نقل و روایت
ایدرلر نهایت ایکی یاشنده اولهلر. والده‌لری آمنه بنت

وهب بن عبدمناف قزی زوجهٔ عبداللهدن صکره قالوب
ولادت حضرتدن دوردنجی ویاخود التنجی سنه‌سنده
ابواده وفات ایلدی • وبونلرك زمانی زمان جاهلیت
وفترت ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و وعالم
سلم قرق یاشنده مبعوث اولدیلر زمان دعوت
ایله آنلرك وفاتی اراسنده اقلی مرتبه اوتوز
ییلدن آرتق اولدوغی تواتر ایله ثبوت بولدی •
بوندن صکره ارباب جدالك بو خصوصده ایتدکلری
بحث مآلنی برقاچ سؤال وجوابله ذکر ایده‌لم • سؤال
انبیانك والدینی واولادی مؤمن اولمق لازممیدر
جواب لازم دکلدر حضرت ابراهیم علیه السلامك
بابدری آزر که اهل تاریخ قاتنده بو اسمیه دخی تارحدر
وحضرت نوحك اوغلی کنعان اهل ایماندن دکل
ایدوکی نظم کریمده مسطور ومنصوص اولدوغندن
قطع نظر لزوم دعواسن ایدن انبیا حقنده جائزات
وواجبات ومستحیلات ندر بلمك لازم کلور بلمك
بلکه نصکره لزوم ادعاسی مکابره در مسموع اولماز •

بو

قرآن عظیمده

بوجمله‌دن صکره حق جل وعلی حضرتلرینك یخرج الحی
من المیت ویخرج المیت من الحی بیوردوغی بو ماده‌ده مبنی
وجه ابلغ اوزره ثابت اولوب قدرت تامه‌سنی
اظهار وحکمت بالغه‌سنی اصدار اتمش اولور •
وبوندن امر نبوت صرف عطیهٔ الهیه اولمغله انحصار
لازم کلوب شرف حسب ونسب مداخله‌سی شائبه‌سنه
مجال قالمز وبو خصوص بر مسئلهٔ عظیمه در که
خلوفن اثباتنده ملاحظه اولنان مصلحت بونك یاننده
شی دکلدر • سؤال قبل البعثه عالم فترتده وفات ایدنلرك
حالی نیجه اولور جواب آنلر حقنده ائمهٔ دین اختلاف
ایلدیلر متکلمیندن اشاعره واصولیوندن شافعیه
(وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا) آیتی ایله
استدلال ایدوب آنلر معذورلردر معذب اولمازلر
دیدیلر • ماتریدیه وحنفیه نظر واستدلال ایله توحید
باری ممکن ایکن ترك ایتدکلری ایچون معاقب
اولورلر دیدیلر وبعض اخبارده وارد اولدیکه روز
محشرده برقاچ صنف اعتذار ایدرلر العذر عند الله

مقبول لخواسيجه عند لری الله قاتنده مقبول اولور واول
محلده امتحان ايله سعيدی شقيسندن آيريلور يعنی آنلره
امر اولنور که کوروب نفسلرين جهنمه آتالر سعيد
اولانلر بی تردد آتوب نجات بولور شقيلر اقدام ايله ميوب
امری طوتمزلر مخالفت وعصيان ثابت اولوب جهنمه
سورلور • سؤال فقه اکبر امام اعظم حضرتلرينك
د کلميدر جواب اصحاب روايت امامدن روايت
ايتدکلری کتب مناقب ورواياتده ثابتدر جمله دن
امام ابو مطيع بلخی که يوز طقسان طقوزده وفات
اتمشدر طبقات حنفيه ده امام اعظمدن فقه اکبری
روايت ايلدی ديو تصريح ايلدی • فقير دخی تقويم التواريخده
سنهٔ مزبوره ده وفياتنده اولا سهوا ابو مطيع بلخی صاحب
فقه اکبر يازوب صکره راوی تصحيح اتمش ايدك لکن
صاحب نسخه سی انتشار بولوب شهرتيافته اولمغله عزمز
بوی کوروب مسئلهٔ مذکوره ده برطرف متعصبلرينه
فقه اکبری انکار لازم کلوب قوی تمسك اولمق اوزره
فقيردن تصحيح نقل طلب ايلدکده اصل مصححه راوی

وعند کرام الناس
اصناف مذکوره دن لنلر
ومجنونلر وعالم فترتده
کلوب کيدنلردر

اولدوغی

26

اولدوغن طبقاتدن محل نقلنی يازوب ويرمش ايدم
اصحاب روايتدن غيری متقدمين ومتأخريندن نيجه
افاضل امام اعظمکدر ديو شرح ايلديلر • جمله دن
قدوة الفضلاء والسالکين الشيخ محمد بن بهاء الدين که
طقوز يوز اللی اوچده وفات اتمشدر اوتوز سنه عزلت
وعبادتدن صکره عقايد اسلاميه نك يکيلندن رواجنه
باعث اولمغيچون فقه اکبری شرح مراد ايدوب ابن عمی
پير علی افندی که برکوی محمد افندينك پدريدر ديو بابده
آنلر له مشورت ايتدکده استحسان وترغيب اتمکله
بو شرح مفيد ومعقولی تحرير ايلديکه الآن بين
العلما متداول ومقبولدر • اما امامك دکلدر
دينلورلك سوزی باطل تعصبدن ناشی نفی صرف و
دليلسز دعوادر بعض واهی قولری کوسترلر نفيه
شهادت کبی مردود اولدوغنده شبهه يوقدر • سؤال
امام اعظم حضرتلری فقه اکبرده نيچون [ووالدا
النبی ماتا کافرا] ديدی جواب شيخ بهاء الدين زاده
ديمشدر که بو مسئله عقائد دينيه ده درج اولدوغنك

[رسول الله ماتا علی الکفر]

اندرحقزم

سببی بعض کمسه‌لر کفر حکمنی ابوین حقنده نفیله
افراط ایتدیلر بو افراط قواعد اسلامیه‌دن ظاهرا
خارج اولدوغندن اوتوری افراط و اصول اسلامیه
حقنده تفریط ایدنلری رد ایچون اصول دیندن قیلوب
فقه اکبرده درج ایلدی • امام فخر رازی تفسیر کبیرده
ذکر ایتدوکی اوزره سلفده روافض عترتده عصمت دعوی
ایتدکلری کبی بو افراط دخی آنلردن صادر اولمشیدی
صکره اهل سنتدن نیجه‌لر آنلره تقلید ایتدیلر • سؤال
کفر حکمی ندر جواب کفر ایله ایمان ایکی امر باطنیدر
اکا اللهدن غیری کمسه مطلع اولماز الا امارات
ظاهره ایله بیلنور امارات ایسه کاهی مدلولاتدن
تخلف ایدر • مثلا منافق امارات ظاهرده مؤمن
حکم اولنور اول اجلدن بر کمسنک وفاتندن صکره
کفرینه و ایماننه قطع و جزمه مجال یوقدر مگر
حقنده نص وارد اولمش اوله • زیرا نیجه مؤمن
سوء خاتمه‌یه مبتلی اولور کفر له کیدر و نیجه کافره
حسن خاتمه نصیب اولور کفر و ایمان حقیقی

بومقوله

ایمان

بومقوله قلبده مستور اولور لکن حکم شرعده امارات
و ظاهر حاله اعتبار اولنور • بر کمسه وفات ایتدکده
ظاهر حالی ایمان ایسه احکام ایمان اجرا اولنور
و اکا مؤمن حکمی دینلور و اگر ظاهر حالی کفره دلالت
ایدرسه احکام کفر اجرا اولنور و کافر حکمی دینلور پس
کفر له ایمان حقیقیتان و حکمیتان اولوب اداره تلازم
یوقدر • ابوین حقنده حکمی ایله حکم مقرردر لکن حقیقیه
موجب یقین نص گرکدر نص ایسه وارد اولمامشدر
پس آنلر حکمی منزله سنده قالورلر بو سیاق شیخ بهاء
الدین زاده نکدر • اما شیخ علی مقدسی که علامه مصر
و فرید عصریدر رساله سنده ایدر [ما کان للنبی و الذین آمنوا
ان یستغفروا للمشرکین] آیتنک سبب نزولنده مفسرلر
ایکی وجه ذکر ایتدیلر بری بوکه بو آیت ابوین حقنده
نازل اوله مفسرین و محدثیندن جمع کثیر ابن عباسدن
روایتله نقل ایتدکلری تواتر مرتبه سنه ایردی •
اول اجلدن امام فخر رازی و متأخرین محققلرندن
غیریلر بو وجهی تقدیم ایتدیلر بعضیلر آنجق سبب نزولنده

بونی یازدی • وجه ثانی بو که ابو طالب حقنده نازل
اوله علامه جار الله وغیری بو وجهی رد ایتدیلر لکن شیخ
عبد القاهر جرجانی که شیخ عرب بیند ثقاتدن نقل ایله
روایات مختلفه ثابته اولسه ممکن اولدیغیجه البته
بینهما جمع اولنمق لازمدر آیهٔ کریمه بر شخص حقنده نزول
ایندیسه اجما علاه معناسی عامدر عبرت عموم لفظه در
خصوص سببه دکل پس لفظ مشرکین و اولی القربی
عامدر ابرا امه عمه و غیریه شامل اولور دیو جمع
ایلدی • شیخ علی مقدسی احیا و ایمان ابوین حقنده
روایت اولنان حدیثک صدقنه زعم ایله بو آیتک
عدم صدقنی لازم کلور دیو نسخ انشا و احکام خصایصندندر
اخبارده جایز دکلدر دیو سبب نزول حکمی ایله حدیث
احیانک عدم صدقنه حکم ایلدی صاحب ملتقی و
غیریلر دخی بو مسلکه کتدیلر • سؤال بو بابده مخالفت
ایدنلر نیچون ایدرلر جواب امام قرطبی تذکره ده نقل
اقوال ایلیوب بعض محدثلرکه تحقیق و جمع و تدقیق
سمتیله تقیدلری یوغیدی سیوطی کبی مجرد نقل اولنان

اقربایه

توجیه و

ترغیبه

روایتلرک

روایتلرک ظاهرینی یازدیلر آنلرک رساله لری
تحقیقدن خالی نقل و تقلیده مبنی اولدیغی کبی دخی
افراط تعصب اربابندن اولوب یازدوغی رسالیه
کوزی باقمدی و سویلدوکی سوزی قولاغی اشتمیوب طریق
نظردن خارج و سمت صوابدن دور مغالطه ایراد
ایلدی و اهل قاتنده حیز اعتبار و اعتدالدن دور
و مهجور اولدیغی نتیجه سی دخی حسن ظنه و رعایت ادبه
بناءً بر ایکی واهی سوزلر نقل ایلیوب تحقیق مراد ایتمدی
کمال پاشا زاده افندی کبی جمله سنک ملاحظه سنه
کوره اثرلری وجهدن خالی اولمدی • سؤال بو بابده
اولی و لایق نه در جواب خواص علمادن اولوب خلوفک
اصلنی بیلوب تحقیقه قادر اولانلر اولی و لایق نه در
بیلورلر و نتیجه استرلرسه اویله دیوب مقتضای حاله کوره
حرکت ایدرلر • اما عوام مؤمنینه لازم اولان بودرکه
بو بابده دم اورمیوب سوز سویلمیه لر و حسن ظن
ایدوب واهی روایتلره کوره ابوین مؤمن اولمق و مولود
دیه لر تا ترک ادب ایدوب کافر اسمنی اطلاق ایتمیه لر

حاشا بو سوزله اکر اهانت قصد اولنورسه عظیم خطادر
ائمهٔ حنابله دن ابن قدامه مقنع نام کتابنده قرینهٔ
خارجیه یه مقارن اولورسه سبّ نبی حکمنی ویروب
قتل اولنور دیمشدر امدی آنلره اولی بودرکه بو بحثلدن
امساك وتحاشی ایدهلر لکن سوزیمز عوامهدر خواصه
دکل **بحث تاسع** ایمان فرعون بحثیدر • فرعون لفظی
مصر ملکتی ملوکنه اطلاق اولنور لقبدر سلفده هر
مصر پادشاهنه فرعون دیرلردی حضرت موسی علیه
السلام زماننده پادشاه اولان ظلماکه اهل اسلام
مورخلری ولید تسمیه ایدرلر فرعون موسی دیمکله
سائرندن ممتاز اولور • فراعنه دن اوچی بر روایتده
یدیسی ظالم وجبار اولوب آنلرك بویکی وآخری
فرعون موسی ایدی قصه سی سیر وتواریخده مشهوردر
بنی اسرائیله جور وستم اوزره اولمغله یهود اراسنده
شقا ایله شهرت بولمشیدی • ملت اسلامیه ده
دخی کذلك دعوای الوهیت وجبروت ایله مشهور
اولوب مقام ذم وعتو وفسادده لازم کلسه

فرعون

29

٧ فرعون

فرعون کبیدر دیمکله ضرب مثل ایدرلر • وبالجمله تفاسیر
وتواریخده کفر وضلال اوزره یازیلوب جمهور اول طرفه
ذاهب اولمشیدی • شیخ محی الدین عربی حضرتلری کندی
کشفی ووجدانی اوزره فصوص نام کتابنده فص موسی علیه
السلامده فرعونك ایماننی ونجاتنی یازوب دعواسنه
نظم کریمدن قال آمنت انه لا اله الا الذی آمنت به بنوا
اسرائیل وانا من المسلمین فرعونك ایماننه نص صریحدر
وحالت غرق حالت احتضار کبی دکلدر ایمان یأس اوله
صکره الآن وقد عصیت قبل وکنت من المفسدین
ایمانی اول زمانه تأخیر ایتدوکنه نوع عتابدر عدم
قبوله دلالتی یوقدر یقدم قومه یوم القیامة فاوردهم
النار عدم ایمان اقتضا اتمز الیوم ننجیك ببدنك
لتکون لمن خلفك آیة نجاتنه نصدر بوکون بدنکله بز
سکا نجات ویرورز ساحله القا اتمکله وروحکه
دخی آخرتده نجات ویرورز تا که سنك خلفکده اولان
قومه سن بنم قدرتمه آیت عظیمه اوله سن • وبر کمسه
رحمتدن نا امید اولمیه دیو سوق کلام ایتدکدن صکره

والامر فيه الى الله لما استقر فى نفوس عامة الخلق من
شقائه وما لهم نص فى ذلك ليستندون اليه ديمشلردر
شارح فصوص اولان شيخ وارث كامل محمد بدر الدين دخی
كاملين نصوص حقيقت حاله اطلاع عدن صكره استدلال
صورتنده ايراد ايدرلر ارباب نظر واستدلال ايسه نصوص
ودلائل ايله تحصيل علم ايدرلر صكره مدعالرينی اوزره
نصوص ايراد ايدرلر پس ايراد نصوص واستدلال
صورتی واحد اولمغله وارث كاملی مجتهد ومستدل
ظن ايدرلر اول اجلدن شارحلرك كيمی شيخ ماْمور ومعذوردر
ديو شرح ايليوب بعض علما دخی بو محلده سيئسی در بر
يهودی ادخال اتمشدر ديو افترا ايدرلر وبالجمله خلق
بو بابده شيخه دخل وتعرض قيلدينه دوشوب مودو
ذنبو دكبی باشنه اوشدیلر لكن شيخ ديدوكی كبی
قطع ويقين افاده ايدر بو سند بولامدیلر آنجق بين
الانام مشهور اولان شقايه بناءً يازديلر جزديلر
شيخ فصوصده كندی كشفی مقتضاسی اوزره يازوب
طريق نظر واستدلال محققلرندن علامه جلال الدوانی

يعنی مدسوسدر

الاسم

دخی بو بابده مستقل رساله يازوب قواعد اصول اوزره
نصوصدن استدلال ايله شيخك مدعاسنی اثبات
ايلدی نتيجهٔ بحث بودر كه بونك كبی دعوالرده طريق
نظر ايله طريق تصفيه اراسی اولا فرق اولنمق كركدر
طريق نظر ادلهٔ عقليه ونقليه ايله استدلاله
مبنيدر طريق تصفيه رياضت وسلوك ايله كشف و
شهوده مبنيدر ايكيسنك باشقه اصطلاحلری واردر
وبحثك اصلی بو طريق قاعده سی واصطلاحی اوزرينه
بنا اولنوب سؤال وجوابده طريق آخر قاعده سی واصطلاحی
طرفنه نظر والتفات اولنمامق كركدر تا كه خلط
مسائل وتشويش دلائل لازم كلميه بالجمله بونك
امثالی بحثلرده مبدأ انواع وجدال ومنشأ قيل وقال
بو ماده در نظر واستدلال اصحابی كندی قانونلری
اوزره طريق تصفيه اربابنه دخل واعتراض ايدرلر
آنلرك طريقی ايسه طريق نظر واستدلال دكل كشف و
وجدانه مبنی واصطلاحلری حكمت اشراقدن مأخوذدر
كشف ووجدان شرعاً دليل اولوب طريق نظرده بر دعوی

كيمی بر دوكيمی قبول ايليوب بو
زمانه كلنجه يه قدر سوزلری قبول

بشقه اصطلاحدر

اثبات ایلمزسه ده کندیلرینه حجت اولور اولیاء اللهک
کشف والهامی کندیلرینه حجت اولمق طریق نظرده بیله
مسلمدر موجبی ایله عمل ایدر • امدی طریق تصفیه
قواعدی اوزره سوق اولنان دلیل ودعوایه طریق نظر
قاعده سیله اعتراض اولنماز اولنورسه کیرو اول
طریق قاعده سی واصطلاحیله اولنمق کرکدر بو بابده
معترضلر جمله طریق نظر واستدلال ایله اعتراض ایدرلر
آنک ایچون وارد ومسموع اولماز مع هذا بو ماده ده
نصوص دعوای شیخی اثبات ایدر نته که جلاول طریق نظر
قاعده سی اوزره استدلال ایلمشدر • بو مرتبه لر معلوم
اولدقدنصکره بر کمسه بو بابده نزاع ایدرسه احمق
دکلمیدر کویا که حق تعالی انک رحمتنی خلقندن منع
ودریغ ایدر فرعونک ایماننده انکا نه ضرر وکفرندن
نه فائده حاصل اولور • هله یهودیلر بو دعوایی اتسه لر
انتقام ایچون وجهی واردر زیرا آنلرک آبا واجدادی
فرعوندن چوق ستم کورمشلردر اما غیری ملت اصحابی
آنلره تابع اولمالرینک وجهی نه در • امدی طلبهٔ علوم قوابلنه

اولی

اولی بودر که بو بابده فرعونه مؤمن دیمزلر ایسه ده دینلره
خصوصا شیخه دخل وتعرضده اولمیوب حد اوسطدن
چقمیه لر بحث عاشر شیخ محی الدین بن عربی شاننده واقع اولان
اختلافدر بو بحثی دورت کلمه ایله ادا ایدرز کلمهٔ اولی
شیخک ترجمه سی یعنی تاریخیدر شیخ مزبور محی الدین محمد بن علی
ابن محمد عربی الطائی الحاتمی الاندلسی المرسی المالکیدر •
اندلسده آق دکز کنارنده مرسیه نام شهرده بشیوز آلتمش
رمضاننک یکرمی یدنجی کوننده دنیایه کلوب دمشق شامده
صالحیه نام ناحیه ده آلتیوز اوتوز سکز ربیع الآخرینک
یکرمی ایکنجی کونی وفات ایتدی سنی یتمش سکز ییل اولور •
مغرب دیارلرین کزوب تحصیل علوم وتکمیل منطوق و
مفهوم ایدوب سلوک ومجاهده ایله مراتب عالیه یه
نائل اولدی بعده حجازه کلوب حرمینده نیجه مدت
اقامتدنصکره شامه واروب وفات ایدنجه آنده قالدی •
عصرنده کثرت تألیف وقوت قدسیه ایله مشهور اولوب
شیخ اکبر لقبی ایله اشتهار بولمشیدی آلتیوز قدر کتاب
ورسائل تألیفنه موفق اولوب • وشهودی مقتضاسنجه

وحدت وجود مطلق مسلکنی اختیار ایدوب فصوص
وفتوحات امثالی کتابلرده واردانی اوزال مسلك
اصطلاحی اوزره قلمه کتوردی • وعلوم غریبه دن علم
جفر کبیرو مفتاح جفری تألیف وتحریر ایدوب انکله اهل
عصری اوزرینه تفوّق وتفرّد اتمشیدی • مشایخ
کباردن شیخ صدر الدین قنوی کبی افرادکلوب کندیلرینه
تلمّذ ایلدیلر واکثر آثارنده جمال سمتی جلوال اوزره راجح
اولمغله صکره کلنلرك قیل وقالنه مؤدّی اولوب غالب
شاننده خلق اختلافه دوشدیلر (کلمهٔ ثانیه) شیخی
رد ایدنلرده در • شیخ انتقالندنصکره طریق تصفیه اصحابندن
بعضیلری وطریق نظر اصحابنك اکثری شیخك وحدت
وجود اصلنه بنا طریقه تصفیه اصطلاحی اوزره یازدوغی
کتابلره طریق نظر کوزیله باقوب انکار ایلدیلر وانکار لری
بیوجه دکل ایدی زیرا طریق نظر قانوننه کوره منکر
کورینوردی اول اجلدن بونلرك کیمی قبول ایلمیوب
انکار ایله اکتفا ایتدی رد ایله مقیّد اولمادی •
کیمی دخی انکارده مبالغه واصرار ایدوب ردلر یازدی
وجهولر

حروفده

اسمعیل حقی حضرتنه اکفر دینلك مرادی اکفر بالطاغوتیه اولیاء سائره ایسه کافر بالطاغوتیه دیرلر غایه کوزل تأویل بیورمشلر

وجهولر ایله شیخی اکفار ایلدی حتی بو فرقه متعصّبلری شیخ
اکبری شیخ اکفره تحریف ایتدیلر • لکن بحث سابقده
ذکر اولندوغی اوزره نزاع وجدال اصل فاسد اوزره
بنا اولنمغله عند التحقیق آنلرك تجاهلی واکفاری
صریر باب وطنین ذباب منزلهسنده کورندی اهل
انصاف اعتبار والتفات اتمیوب دکلمدیلر • آنجق بیننی
یساردن فرق اتمزکمسهلر آنلرك یایغراسنه آلدانوب
اوزدلرینه لازم دکل ایکن سوء ظنله نیجه وباللره کیردیلر
(البادی اظلم) فحواسنجه باعث اولانلر دخی زیاده وباللرن
غیری نسنه کورمدیلر • آنجق کندی طریقی قانونی اوزره
مخالف کوروب انکار خفیفه ایله قناعت ایدنلرفننك
وظیفهسنی ادا ایدوب وباله کیرمدی بلکه مثاب
اولدی (کلمهٔ ثالثه) شیخی قبول ایدنلرده در • طریق تصفیه
اربابنك اکثری وطریق نظر اربابندن برفرقه که شیخ
کلامنك منشائی واصلنی بلدیلر یاخود ظاهر حالنه
نظر ایله حسن ظن ایدوب اصلا انکار ایلمدیلر وجمله
سوزلرینی قبول ایلدیلر • حتی بو فرقهدن کیمی شیخ خاتم الاولیا

ووارث خلافة محمدیه در دیدی طعن وتشنیع اربابنه
درلر ایدوب تسفیه ایلدی ایکی طرف دخی افراط وتفریطدن
خالی اولمدیلر • اما وحدت وجود مسئله سنك شیخدن
صکره کلن اکثر مشایخ صوفیه شیخه تابع اولدیلر
نظر وتصفیه طریقنی بینی جمع ایدنلردن محقق سامی
مولانا جامی بو مسئله یی بر رساله ده مفصل ومشروح
تحریر وبیان ایلمشدر مراد ایدنلر اکا مطالعه ایده لر
کلمهٔ رابعه شیخ حقنده توقف ایدنلرده در • ذکر اولنان ایکی
طریق اصحابندن بر فرقه شیخ شاننده توقف ایدوب کتابلرینه
باقمدیلر رد وقبول ایله مقید اولمیوب کشاکش ورطه سنه
اوغرامه دن توقف کنارنده طورمق یکدر سلامت
آننده در دیدیلر وبونلر اصابت ایلیوب ضرر کورمدیلر •
نفسنده صدر الدین قونوی حضرتلرینك وصیت نامه سندن
مستفاد اولان دخی بودر زیرا آنلر بزدن صکره شیخك
وبزم کتابلریمزدن هر کس استفاده یه هوس ایلمیه زیرا
اکثر ناسدن اول باب مسدوددر دیو جملهٔ وصایاسندن
قلمشدر • امدی طالب حق کرکدر کیم انصاف ایلیه

اکر

اکر غوامض کلمات مشایخی فهم مرتبه سنده کل ایسه
اول مقامدن دم اورمیوب کندویی شك وشبهه دخل
وتعرض ورطه لرینه دوشورمیه شیخ حقنده حسن ظن
اولادر اتمدوکی تقدیرده سوء ظن مسلکنه کتمیه عامهٔ
مؤمنین حالنه لایق بودر الله تعالی حسن ظنه موفق
ایلیه **بحث حادی عشر** لعن یزید بحثیدر • بو بحث دخی
معرکه آرا وسائر ابحاثدن قدیمه در بنی امیه و
آل عباس وسنی وشیعی بیننده سائر ودائر اولوب اول
زماندن بروسو دیسور بحثدر • اصلی بودر که حضرت
فخر عالم صلی الله علیه وسلم بعثتی ایله دولت اسلامیه
ظهور ایدوب دین مبین امور دینی تمشیت ایچون وطرح اساس
آیین دولت اقتضا اتمکله کندیلر زمان سعادتلرنده
نبوت ایله سلطنت بیننی جامع اولدیلر الخلافة بعدی
ثلثون سنة ثم یکون ملکا عضوضا فحواسنجه دولت
طالبلری حکم غالبك قضیه سیله عمل ایدوب حرکته
کلدیلر غرض بللی صورتا بعض امر دینه متعلق دعوالره
یاپشوب حضرت عثمان وحضرت علی رضی الله تعالی عنهما

اولمشلر ایدی

بیورلدیغی اوزره اوتوز سنه خلفای راشدین اجرای احکام دینیه ایلیوب بعده خلافت تمامنه نصلك (صحیح)

عصرنده نیجه نزاعلر و جنکلر اولوب متغلّبیندن شامده
بنی امیّه دولتی ظهور ایلدی اهل اسلام اراسنه
اختلاف دوشوب فرقه فرقه اولوب دولت بنی امیّه
و بنی هاشم اراسنده نزاع اوزره قالوب حضرت امام
حسن خلافت دعواسندن فراغت ایلیجك دولت
بنی امیّه ده قرار ایلدی لکن بو وضع بنی هاشم طرفنه
غایت کران کلوب جکرکاه اولدی هضم مشکل اولمغله
حضرت امام حسینی مدینه دن قالدروب دولتی انتزاع
مصلحتی ایچون عراق عربه کتوردیلر بنی امیّه طرفی
آکاه اولدقده اعوان و انصاری بهر حال مدافعه یه عادت اوزره
قائم اولدیلر و کربلا وقعه سی ظهور ایدوب اول
اراده امام حسین رضی الله عنه و اتباعی شهید
اولدیلر وقعۀ مذکوره هجرتك آلتمش برنجی ییلنده
اولوب اول زمان شامده یزید بن معاویه پادشاه ایدی
بو خصوص بنی هاشمه داغ دروند اولوب سیفله انتقام
قابل اولمیجق لسانله یزیده و اتباعنه شتم و لعنه
باشلیوب آنکله تشفّی غیظ ایدرلردی شیعیلر اراسنده

بوما تم و لعن اول زماندن عادت قالوب کیده ذلك
سنیلره دخی سرایت ایلدی یوز اوتوز ایکی سنه سنده بنی
هاشمدن آل عبّاس ظهور ایدوب بنی امیّه استیصال
اولندقده سبّ و لعن آرتوب شیعیلردن نیجه سی
مذهب رفضه تابع اولوب حاشا سبّ شیخین ایتمکه
باشلادیلر حضرت علی و اولاد علی حقنده خوارج تفریط
ایتدوکی کبی روافض افراط ایلدیلر آل عبّاس عصرنده
اهل سنت علماسی ایله علماء شیعه بیننده بو بابده
نیجه قیل و قال اولدی عقائد اسلامیّه یازیلوب
اصول دین کتابلری تدوین اولنوب اصحاب کرام
حقنده عامّۀ اهل اسلامه واجب اولان اهل سنت
اعتقادینی بویله بیان ایلدیلر که عموما اوزره صحابه
خیرله ذکر اولنه و شرّه متعلّق کلام آنلر حقنده
لسانه کلمیه و جمله سنه حسن ظن اولنوب آرالرنده
واقع اولان نزاع و جدال خصوصنده دنیله که آنلر
جمله مجتهدلردر مجتهد خطا ایلمك جائزدر
اصابت ایلدیسه ایکی اجر خطا ایلدیسه بر اجر

واردر عند الله جمله سی مثاب و مأجورلردر • وحضرت
علی و معاویه خصوصنده دنیله که معاویه اجتهادده
خطا ایتدی حق حضرت علی رضی الله عنه طرفنده ایدی •
امّا یزید خصوصنده اختلاف ایتدیلر مزبور صحابه دن
اولمیوب یکرمی بش سنه سنده طوغوب علماء شیعه
غرض سابقه بناءً مزبور حقنده لعنی تجویز ایتدیلر •
بعض اهل سنّت علماسی دخی یزید فاسق وکافردر
کفرینه بعض شعری دلالت ایدر دیو آنلره تابع
اولدیلر فقهاء شافعیّه دن بشیوز دورتده وفات
ایدن ابو الحسن علی بن محمد کیاهراسی ومتأخرینده ن
سعد الدین تفتازانی کبی • امّا اکثر اهل سنت تجویز
ایتمدیلر امام غزالی عدم جوازینه مفصّل فتوی
ویروب منع ایلدی کافره وشیطانه بیله برکمسه
لعن ایتمک اولادر دیدی • وامام سراج الدین علی
ابن عثمان اوشی دخی اصول دینده نظم ایلدوکی
یقول العبد قصیده سنده ولم یلعن یزیداً بعد موت
دیدی • بوندن صکره خلق ارا سنده فرعون کبی

لا التمسه درتده وفات
ایدن جمهورا صح

سوء

سوء ظن وشقاوتله حظه سی رسوخ بولوب یرلشدی
قالدی • ومقام شتم وذمده یزید لفظی ضرب مثلده
مستعمل اولوب غرض اصلیدن قطع نظر مجرّد تقلید
محضله لا لحبّ علیٍّ ولا لبغض معاویه اکثر خلق لعن
ایدر اولدیلر نه امام غزالی فتواسی قولا قلرینه کیردی
نه یقول العبد تنبیهی اشتد یلر حتی بوزبهایم مقوله سی
اشخاص معاویه یه بیله لعن ایدوب مانی کیمدیلر •
آنلرله بوبابده نزاع بیمعنیدر زیرا اصلی باطل تعصبه
یاخود جهلهٔ تقلیده مبنیدر • نهایت طالب حدّ
اوسط اولان کمسه نی غرض اهل سنّت علماسی
مسلکنی اختیار ایدوب امام غزالی فتواسیله عامل
اولور و بیک بیلدن برو یکن معنایه قادیشوب بیهوده
حماقت ایلمز مزبور فتوی وفیات ابن خلکانده حرف
عینده کیاهراسی ترجمه سنده مسطوردر بحث ثاني
عشر بدعت بحثیدر • بدعت اولدرکه امور دینیّه و
دنیویّه دن صدر ثانیده یاخود دخی صکره ظهور ایلیه
حضرت پیغمبر علیه السلام واصحاب کرام زماننده

اولمیوب سنّت قولیه و فعلیه و تقریریه‌دن بری ایسه اکا
اشارت اولنمیه و حقنده آثار دخی بولنمیه بو مقوله ایکی
قسمدر بری بونه بدعت حسنه دیرلر اول زمانلرده
اولمیوب صکره اقتضا حسبیله ائمّه تجویز ایتدکلریدر
مناره‌لر بناسی و تألیف کتب کبی • بری قسمی دخی بدعت
سیّئه‌در اعتقادیاتده اهل سنّت اعتقادندن غیری
فرق ضالّه عقائدی کبی و عملیاتده خلق کندیلر زعمنجه
عبادتلر اختراع ایتمک کبی بونلرک هر برینک احکامی
کتب شرعیّه‌ده مفصّل و مشروح یازلمشدر بز آنلری
بیان صددنده دکلوز • آنجق آنی ذکر ایدرزکه بو جمله
بدعتلر بین الناس عرف و عادته مبنیدر بو بدعت
بر قومک اراسنده یولشوب قرارداده اولدقدن
صکره امر بالمعروف و نهی عن المنکر دردیو خلقی
منع ایدوب آندن دوندرمک آرزوسنده اولمق
عظیم حماقت و جهالتدر خلق مألوف و معتاد اولدیغی
معنایی اکر سنّت و اکر بدعتدر ترک ایتمزلر مکر
بر صاحب سیف جمله‌سنی قتل عام ایلیه • مثلا

اولاية نسخه

اعتقاد

اعتقادده اولان بدعتلر ایچون سنّی پادشاهلر
کلوب نیچه جنکلر و قتاللر ایتدیلر آ اولمدی • عملیاتده
اولان بدعتلر حقنده دخی هر عصرده متشرّع و متّقی
حاکملر و اعظلر نیچه ییللر نصب نفس ایلیوب
خلقی بدعتدن دوندرده مدیلر امدی خلق عادتنی
ترک ایلمزهر نه ایسه الی ما شاء الله سوریلور
کیدر • آنجق حکّامه اهل اسلام نظامنی حمایه و شرایط
و ارکان اسلامی جمهور بیننده محافظه لازمدر و اعظلر
دخی خلقی عموم اوزره سنّته ترغیب و بدعتدن
تحذیر بابنده رفقله وعظ و نصیحت ایله اکتفا ایدیجک
اوزرلرینه لازم اولان وظیفه‌یی ادا ایتمش اولورلر
طوتمق خلقه قالور کوجله طوتدرمق اولمازو بالجمله
بو بابده تعمّق و تدقیق مفید دکلدر • زیرا صدر اولدن
صکره کلن عصرلرده هر عصرک حالنی سنّته تطبیق
و تدقیق ایتسه‌لر فرقی بعید بولنور انصاف ایدوب هر
کس نفسنی یوقلسه سنّته اتباعله اصلا مناسبت
بولنماز اکثر ازماندن صادر اولان افعال و اقوال

بو جمله بدعتدن سالم دكلدر ● امدی كمال كرم حضرت
شفیع امتدن متوقعدر كه بو ضعیف و بیچاره امتك
كثرت بدعت جرایمنه باقیلوب مؤمن و موحد
اولدقلری خصلتنی باعث شفاعت و سبب مغفرت
قله و الا كمال مرتبه سنته رعایت و اتباع تكلیف
اولنورسه حال مشكلدر الله تعالی عنایت ایلیه **بحث**
ثالث عشر زیارت قبور بحثیدر ● امم سالفه مقابر
زیارتنه زیاده اهتمام ایدرلردی بو روایتده عبادت
اصنامك مبدأ و منشائی بو اولدی ابتدا اسلام
ظهورنده بو زمان حضرت فخر عالم صلی الله علیه و سلم
حضرتلری بو محذور ایچون مطلق زیارت قبوردن منع
ایتمشلر ایدی صكره كیرو تجویز ایلیوب كنت نهیتكم عن
زیارة القبور الا فزوروها بیوردیلر پس زیارت قبور
موتایه دعا مشروع اولدی نهایت صلحادن استمدادده در
بو خصوصده علماء اسلام اختلاف ایتدیلر بعض
مشایخ اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل
القبور دیو استعانت و استمدادی تجویز ایلدی

ودیدیكه

و دیدیكه روحك بدنه تعلقی جهتندن قبرله دخی علاقه‌سی
اكسك دكلدر كبار قبورنك اثر روحانیتی واردر سائر
یرده اولان توجه و دعادن اول یرده روحانیات ایله
توسل اولادر ● كوردلمزمیكه مشایخ نقشبندیه كبارندن
بعضیسی بعضینك قبرینه ملازمت و روحانیتندن
اخذ و تلقی طریقت ایتمشدر ● اما اكثر اهل شرع استمداد
و استعانت تجویزی عوامه ارخاء عنان اولور سلفده
اصنامه عبادت بو معنادن ظهور و نشأت ایلدی
اولا انبیا و اولیا ارواحلری ایله توسل ایلدیلر
كیمی دخی صورتلرین یاپوب هؤلاء شفعاؤنا عند الله
دیو طاپدیلر ● عبده قبور دخی بو معنا ایچون قبورلرده
معتكف اولوب عبادت ایدرلر بو مطلقا استمدادی
منع ایتدیلر و بو معنی شركدر كوردلمزمیكه حضرت
ابراهیم علیه السلام نار نمروده القا اولنوركن حضرت
جبریل امین كلوب حاجتك وارمیدر دیدكده اما
الیك فلا دیو جواب ویردی دنیلدن سؤال ایله دیمك
علمه بحالی حسبی عن سؤالی دیمكله عرض احتیاج و دعا

بیله ایلمدی امدی بو خصوص خلقه توحید قاعده سنی
تعلیم اولدی کرکدر که خلق خالقدن غیریدن استمداد
و توسل ایلمیه لر وابتغوا الیه الوسیله دن مراد
طاعات و اعمال صالحاتدر دیدیلر • حتی بو زمره دن
ابن تیمیه افراط ایدوب حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرتلرینک قبر شریفنی بیله زیارتدن
منع ایلدی حضرت عمرک رضی الله عنه استسقاده
قبر نبی ایله توسل اتمیوب حضرت عباسی کتوردوب
آنلر ایله توسل ایتدکلری احیا ایله توسل اولی
اولدوغنه دلیلدر دیدی • بو بابده بر قاچ خصوصده
مزبورک افراطی باعث اولوب مصر و شام علماسی
باشنه اوشوب نیجه بحثلر و مصر پادشاهی اوکنده
نیجه دعوالر ایلدیلر • خلق ایکی فرقه اولوب طرفیندن
نیجه رساله لر یازدیلر ابن کثیر و ابن قیم آنک شاکردلری
ایدی تألیفلرنده بو بحثلردن اشباع ایتدیلر مخالفلری
ابن تیمیه یی اکفار ایدوب بالآخره حبسه قودیلر
یدی یوز یکرمی سکزده حبسده وفات ایتدی • پس بحث

زیارت

ایکی فرقه

زیارت منازع فیه اولوب محاکمه لازم کلدی محاکمه ده
حد اوسط اختیار ایدوب دیدیلر که ارواحک ابدانلره
و قبوره تعلقی دقایقنی بیلوب متأثر اولان و سائر
امکنه دن آنده ایتدوکی توجه و دعاسنده فرق بولان
شروط و قیودله توسل ایدر نته که بعض مشایخ
اتمشلردر • و انلرک توسلی شرک دکلدر توحیدده دخی
مراتب واردر حضرت ابراهیم علیه السلام توحیدی
توحید صرفدر تبتل الی الله بشرا شرع ایدنلر وسیله یه نظر
ایلمز اکثر قوه قدسیه اربابی اویله در • اما اشاغی مرتبه لو
اصحابی جلب و دفعده روحانیاتله تسبب و توسل ایدرلر
وسیله یه عبادت قصدی اولمایجق شرک لازم کلمز
لکن وسط الحال اولانلره لازم اولان بودر که زیارته
وارد قلورنده فاتحه اوقیوب ثوابن مزار صاحبی
روحنه باغشلامق ایله اکتفا ایلیوب بر غیری فکرده
اولمیه نه قبری اوپه نه یاپشه • و زیارت روضه مطهره
میسر اولورسه مناسکلرده یازیلان آداب اوزره مواجهه
شریفه ده اول قاوشوب طوره کوکلدن توجه تام و دعا ایلیه

لات و جسمانیا اصح

شبکه یه یاپشوب یا او بکله ادبسزلك ایلمیه آداب
شریعت مطهره بودر غیری کونه حرکت حرمتسزلکه دلالت
ایلر دیدیلر• اولی بودرکه بو مقوله محذوراتدن او غراتمیه
بر کمسه اول اصل آیشلر ایله ارواحه تقرب ایلر
صانمیه بو طریقله ایکی طرفك افراط وتفریطنه اعتدال
کلوب نه مطلق خلق زیارتدن منع اولنور نه قبوردن
استمداد واستعانته مطلق اجازتله عوامه ادخاء عنان
بولنور• اما قاللدیکه بین الناس مزارلرده چراغلر وضع
اولنوب نسوان واطفال وعقول ضعیفه اصحابی
دجال وار دوب مقبره یه یوزین کوزین سوردمکی وچراق
یاغیله یاغلامنمغی عادت اتمشلردر فراغت اتمزلر ومقبره
بکچیلری دخی انکله یکچینورلر اول بابده آنلرله نزاع
وجدالده حماقتدر مفید اولماز بلکه کلوندن قالمازلر•
قبوردن غیری یولرده بعض اولو اغاچلره ایلکلر باغلاوب
بعض احجاره اعتبار ایدنلر بهایم مقوله سیدر جسمانی
مدد اولاندن غیری واستلام مع حجر الاسوددن غیری
حجر وشجره تعظیم اولنمق یوقدر آنلره نیجه حکمت واردر•

بحث

بحث رابع عشر رغایب وبرات وقدر نمازلری بحثیدر•
معلوم اوله که مطلق صلوة نافله ده بر ایکی نوع نمازدن
غیری نافله یی علی سبیل التداعی جماعتله قلمق مکروهدر
دیو فقها کتب معتبره ده نقل وروایت ایتدیلر• لکن
تاریخ هجرت نبویه دورتیوزه ایردکده قدسده رغائب
نمازی ظهور ایدوب خلق رغبتله قلمغه باشلادیلر
صکره برات ولیلهٔ قدر نمازلری جماعتله قلنمغه
باشلایوب عادت اولدی قالدی• بعض علما بدعتدر
وجماعتله نافله مکروهدر دیو انکار ایتدیلر مفید
اولمیوب خلقده اصرار زیاده اولدی استفتا اولندقده
مشایخ اسلام کراهت ایله کاه نذر ایدوب قلالر
دیمکله فتوی ویروب عرف وعادت قلنمه سی جانبنده
اولمغله شرعا عرفه اعتبار اولنوب قرار داده بدعتی
ویا مکروهی منعده فساد مقرر اولمغله اهون
شرین اختیارینه کوره فتوالر ویروب حکام دخی
منعیله مقید اولمیوب مقید اولدقلری تقدیرده
خلق ممنوع اولمایجقلرین بیلوب اغماض ایتدیلر• لکن

بو خصوصده دخی خلق تعصبه دوشوب ایکی فرقه
اولدیلر بر فرقه افراط ایدوب قلنمامه سی بابنده
تشدید و تغلیظ ایلدی • بر فرقه دخی تفریط ایدوب
البته قلنمق کرك دیدی ایکی طرف دخی اصابت
ایتمیوب اعتدالدن خارج اولدی • بو بابده محاکمه
وحد اوسط بودر که قلنمق و قلنمامق برابر اولوب بر آدم
استرسه نذر ایله قله استمزسه خانه سنده یاتسی نمازینی
قله یاخود یالکز یاتسی نمازی قلنور مسجدده واره
قالدیرلر ایسه انده بولنورسه قله جماعته مخالفت
حماقتنی ایدوب چیقوب کتمیه • آنلر نذر ایله یا نذرسز
قلدوغی مخالفت صورتنده چیقوب کتمه دن یاخود
اوتورمه دن یکدر اکر تعقل ایدرسه • نهایت قلمیوب
عرق تعصب حرکته کلوب ظلمت کبر و کین بصر بصیرتنی
بودر سمت اعتدال اوضح ایکن کورمزلنور افراط طرفنه
کیدر کندی زعمنجه کأنه بر معقول ایش ایدر •
دردمندلك خبری یوقکه ورع بارد بنداری ایله
تعزیره مستحق اولوب مبغوض خلق و مردود حق

اولمق

اولمق جرمنه استعداد بیدا ایدر • ذهبی ابله اول کیجه
نمازی اوده قلسك اویله بارد وضع ناهموار ایلمسك
نه لازم کلور عمرکده جمله نمازی جماعتله می قلدك یاخود
مسجدده سائر اهل اسلام ایله اول نمازلری قلسك
بو مکروه ارتکابی ایله کافرمی اولورسن مکروه سائر
اقوال و افعالکده کراهتدن سالم میسن واردر بلکه
احوالکی انصافله شرعه تطبیق ایلسك چوغنی مخالف
بولورسن • سنك شیخك قاضی زاده افندی احیاء علوم
درسنی اوقودوب بو درسدن آنجق کندیمزلك ماهیت و عجزینی
بلمکی استفاده ایدردز دیردی و قصور و کسوره اعترافله انصاف
ایدردی سن بویله زعم و پندار صاحبی اولمق ندن (امرك) • واعظ
افندیلره لازمدرکه اول نمازلر زماننده بو محاکمه یی
نقل ایدرلر وعظلرینك وظیفه سی بودر افراط و تفریط
نقلی ایله خلقه دغدغه ویروب امة محمد اراسنه تفرقه
دوشورمیه لر تدقیق و تغلیظ یری دکلدر • عبادت صورتنده
اولان عادتلری منع ایتمك اولادر ذیرا حرصه و اصراره
باعث اولور بلکه ترغیب ایتسه لر خلقه کسل کلور سائر

فرایض وواجبات کبی کیده‌رك ترك ایدرلردی
کوردمزمیسنکه بی نمازلر اول کیجه لرده مسجده طولار
زیرا منع حرص افاده ایلمشلردر **بحث خامس عشر** مصافحه
بحثیدر • مصافحه ال طوتشمقدر اصلنده بیعت وملاقاتده
سنت ایدی اصحاب کرام بری برلرینه ملاقی اولدقجه
مصافحه ایدوب غفر الله لنا ولکم دیرلردی بو بابده
نیجه احادیث شریفه روایت اولنمشدر مراد ایدن
امام نووی اذکارندن کوره یالکز بر فصل مصافحه
حدیثلویدر صکره صکره ملاقاتده مصافحه اولنماز
اولوب نمازلردنصکره اکثر رومده جمعه نمازندن
صکره ایدر اولدیلر • بو خصوص دخی عرف وعادته مبنی
بر بدعت اولمغله بعض واعظلر بویله سویلیوب رافضیلر
عادتیدر دیدیلکه استفتا اولنوب رافضیلر عادتی
اولان اوقات خمسه دنصکره ایتدکلری مصافحه‌در
جمعه دنصکره اولان مخصوصدر دیو فتوی ویردیلر
زیرا قرار داده بدعتلرده مهما امکن توجیه وصلاحه
حمل اولادر • بوندن دخی برز قیل وقال اولنمشیدی لکن

دیو خلقی منع ایلیجك

اولمرتبه

٤١

اولمرتبه افراط وتفریط واقع اولیوب خلقك بوزی
فارغ اولدی لکن اکثر عوام بیننده خصوصا عیدلرده امر
واجب مقامنده اجرا اولنور • بو بابده دخی اعتدال بودرکه
جمعه کونلری جامعده اول کندی شروع اتمیه اکر یانسنده
اوتوردن شروع ایدرسه نه چاره مصافحه ایلیه زیرا
اتمدوکی تقدیرده اول آدم یا خجیل یا منکسر اولور بهر حال
بر انفعال کلور اولحینده بو بدعتی اشلمك بر مؤمنك
خاطرینی کسردن اهوندر • بو دقیقه دنصکره عادته بنا
اول شروع ایلسه دخی عاصی ومجرم اولاجق قلدینسنه
یوق لا بأس در عیدلرده ایسه ملاقات زمانیدر
سنتدر لکن عیده تخصیص عرف وعادت اولمغله اوراسی
سنت دکلدر جمله احوال سنت اولاجق دکل **بحث سادس**
عشر انحنا بحثیدر • سلام محلنده اکیلوب یاخود باشی ایله
الی ایله اشارت ایلمك دخی بدعتلردر دیو نزاع اولنور
سائر ملل وادیان اصحابندن هر برینك بر کونه سلامی
اولدوغندن غیری اهل اسلام اصنافنك دخی مراتبنه
کوره سلامی مختلف اولمق عرف وعادت اولمشلردر

(٧) کیشی

یا

کرچه صدر اسلامده جمله نك تحیتی سلاملمه ایدی لکن
صکره ملوك اسلامیه دولتلری ظهور ایدوب هر دولتك
بر کونه عرف و عادتی اولوب هر سنه حضرت [رسول اکرم صلی الله علیه وسلم] وصحابه [کرام]
زمانندکی کبی قالمامغی اطوار دولت وتباین دیار و
عادت اقتضا ایلدی آنلر اراسنده سنت اولان امورك
اکثری اونودیلوب هر بریني اجرا و رعایت عادتلرینه
مغایر اولملغله آنجق روایت کتابلرنده اسمی ورسمی
قالدی کبیده دك فرایض و واجبات بیله مسامحه
اولنور اولدی سلفده کچن ملل و ادیان دخی جمله بویله در
عادة الله بونك اوزرینه جاری اوله کلمشدر هیچ بر
پیغمبرك امتی اولندن آخرینه دك جمله سنتنی
رعایتله اجرا ایلمدیلر عالم کون و فساده بو حال
برقرار دکلدر پس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم زماننده واذا حییتم بتحیة فحیوا باحسن منها
اوردوها مبتغاسنجه بر اوغلونجق حضور شریفلرینه
داخل اولسه السلام علیکم دیر ایدی آنلر دخی
وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته دیو رد سلام

ایدرلردی

ایدرلردی خلفاء راشدین عصرلرنده سائر اصحاب کرام
واهل اسلام بو منوال اوزره سلاملشورلردی صکره
ملوك اسلامیه دولتلرنده بعض عادتلر ظهور ایتدکی
هر قومك اراسنده بر نوع تحیت شایع اولوب یرلشدکی
قالدی حالا دولت عثمانیه ده عادت متلو پادشاهلر
حضورنده سلام یرینه یره اوپرلر اکابر دین و دولت
حضورنده خصوصا علما رکوع وانحنا ایدرلر سائر
اراذل ناس کیمی صباح الخیر کیمی عشق اوله دیو اسنلشور لر
ونیجه سی دخی سنت اوزره سلام ویرر اما بو عادتلر
سنته مخالفدر فراغت ایلك دیو بونلرله نزاع وجدال
حماقتدر زیرا دفعاتله ذکر اولندیکه بر قومك عرفنی
تغییر مشکلدر بو اصل سنه لرده خلقی کندی حالنه
قویوب امر دین و دنیایه ضرری عام و نظامی مخل
معنالری کوره لر اولا ملوك حضورنده و غیری یرده
یره اوپمکله بعض فقرا اکابری تحیت ایدرو بعض
ورع خشك اصحابی کافر اولدك بزی وباله قودك دیو
عظیم انفعال کوستروب فقیری جهالت آتشنه یقارنه کفردن

خبری وارده و بالدن زیرا موجب کفر اولان سجده
اعضاء سبعه اوزرینه اولچکوه سبحان الله دیه جك
قدر مخلوقه عبادت نیتی ایله اولان سجده در سجده
تحیت امم سالفه عصرلرنده مشروع ایدی اسلامده
منسوخ اولدی ظاهر بودرکه براوبن کمسه عبادت
قصدی ایله یدی عضوی اوزرینه اولقدر زمان طوروب
سجده ایلمز کفر و وبال ندن لازم کلور الانك اویوب
رکوع وانحنا وسائر الفاظله سلام وتحیتك ابخوق
سنته مخالفتی وارددر اولدخی عرف وعادت ترك اولنمق
عذری ایله معفوددر زیرا بر کمسه بو کلر مجلسنه واروب
سلام ویرسه استخفافه حمل اولنمق ادارلرنده عادتلرد
انکچون عرف وعادت ورسوم ادبیه یه رعایت ایلدلر
کذلك طالبلر استادلری حضورینه واردقلرنده
رکوع وانحنا ایلموزلرسه ده سکوت ایلیه لر زیرا
فی زماننا سلام مساوات واقرانیت رتبه سنی
اشعار ایتدوکندن غیری کبار وصغار بیننده
جاری اولان عادت ادبنه رعایت اتمش اولور

وبونده

(٧) زیرا
(٧) سعی ایدوب
(٧) مرحوم
(٧) آمر و

وبوندن استادینك خاطرینه یوکلور امدی امر
بالمعروف نهی عن المنکر ایدن افندیلر بوده قابقی بلمك
کرك خلقی مألوف اولدوغی معتادن دوندرمکه عبث
یره تضییع اوقات اتمك کرك زیرا بردفعه سویلمك
ایله قطع معذرت حاصل اولور تأثیر ایلمزسه دخی
زیاده سی کوزه لکلدر مفیدا ولماز بحث سابع عشر امر بالمعروف
ونهی عن المنکر بحثیدر اهل اسلام علماسی اختلاف
ایدوب بعضیسی مطلق واجبدر وکیمی مطلق واجب
دکلدر دیدی اما حق بودرکه مأمور به ومنهی عنهه
تابع اوله واجب وحرامده واجب ومکروه ومندوبده
مندوب اوله امام سیف الدین آمدی ابکار و افکارده
وجوبنه یدی قید ذکر ایدوب علامه عضد الدین مواقفده
وسید شریف جرجانی شرحنده آنلری ایراد وایکیسی شرط اولمق
اوزره سوق ایلدیلر قید اول بودرکه مأمور مکلف وخطابه
اهل اوله قید ثانی آمر مأمور به معروف ومنهی عنه
حرام اولدوغن بیله کندی عامل وعادل اولمق لازم
دکل مثلا فاسق مجلس فسقده کندی ایچرکن غیریلره

ایچمك دیه زیرا كندی ایچمك واجب ایچمك دیمك دخی
واجب بو واجبی ترك ایدن او بر واجبی دخی ترك لازم كلمز
واجبك تركی واجب آخر فعلنی منافی دكلدر نهایت ایكسنی
دخی یرینه كتوردسه عدالت بولنور تأثیر زیاده اولور بو
خصوص ده دخی سائر شروط وقیود بولنوب اولدوغی تقدیرده
واجبدر • قید ثالث مأمور به واجب ومنهی عنه حرام
اوله والا امر ونهی واجب اولماز نته كه ذكر اولندی •
قید رابع وجوبی قطعی اوله وجوب صلوة وتحریم خمر
كبی اكر مسائل اجتهادیه دن یعنی مختلف فیها اولان
مسائلدن اولورسه امر ونهی واجب اولماز قید خامس
كندیدن غیری آمر وناهی اولمیه اولورسه واجب كفایه در
هر ناحیه ده بر كمسه بولنسه كفایت ایدر اما بر كمسه
بر منكر كورسه سائر شروط وقیود بولنوب اولسه
غیری وار دردیو ترك ایلمز زیرا جائزكه غیری كمسه
اكا مطلع اولمیه • قید سادس وشرط اول امر بالمعروف
ونهی عن المنكر اولندوغی تقدیرده مأمورك حصولی
ومنهی عنهك زوالی رجا اولنه یعنی خلق اصرار اتمك

وفتنه‌یه

وفتنه‌یه باعث اولماملق طرفی غالب وراجح اوله اویله
اولمازسه واجب اولماز آنجق شعار اسلامیه اظهاری
ایچون نزاع وجدال سز بر كمسه ایدرسه فتنه اولماملق
شرطیله مستحبدر • قید سابع وشرط ثانی تجسس وتجسس
اولمیه تفتیش وتفحص سز اوله زیرا تجسس واظهار فاحشه‌یه
سعی حرامدر حق تعالی كتاب كریمنده (ولا تجسسوا) ودخی
(والذین یحبون ان تشیع الفاحشة فی الذین آمنوا لهم
عذاب الیم) بیوردی وحضرت رسول اكرم صلی الله علیه
وسلم حدیثنده (من تتبع عورة اخیه تتبع الله عورته)
وبر حدیثنده دخی (من ابتلی بشیء من هذه القاذورات
فلیستترها بستر الله تعالی فان من ابدی لنا صفحته اقمنا
علیه حد الله) بیوردی وذات شریفلری منكراتی عدم
تجسس وستر ایله امر ولطف وكرم ایله معامله ایدی
اشاعه فاحشه‌یه تعرض سومزلردی ومنكر اظهارینی
كریه كوروب ستر ایلك دیرلردی فاحشه‌یه متعلق
امورده عوام اسنانه ستری مشعر ولعل ایله تعلل
بیورلردی • اشته امر معروف ونهی منكر واجب

اولمغه بو قدر شروط وقیود وارددر بونلرك بری بولنمسه
واجب اولماز استحباب مقامنده قالور فتنه احتمالنده
بلکه ترکی لازم کلور قلبیدن انکار کفایت ایدر • بو امر
بالمعروف ونهی عن المنکر ایله دزدینلرك مدعاسی
وسوزلری بو محلده عرض اولنسه نه شکل ایمش بیلنور حضرتك
امتی ایله معامله سی لطف وکرم یوزندن ایکن
آخر زمانده کلن مدعیلر کندی حضرته ایتدوکی مخالفتی
عیبنی کورمیوب جزئی بهانه ایله امتك کیمنی تکفیر وکیمنی
تضلیل وکیمنی تفسیق ایدوب اللهدن قورقمز و پیغمبردن
اوتانمز خلقی تعصب دردینه دوشوروب تفرقه یه سبب
اولور • عوام شروط وقیودی بلمزلر هر نسنه ده امر بالمعروف
ونهی عن المنکر واجبدر صانور بری بریله نزاع وجنك ایدوب
کودطاشلو شور کبی ایتدکاری باطل جدال کاهی قتاله مؤدی
اولور اهل اسلامك بری برلریله جنك وجدالی اکثر
بو خصوصده منبعدر بحث ثامن عشر ملت بحثیدر •
معلوم اوله که ملت ودین وشریعت معنالری بیننده
اعتبار ایله مغایرت وفرق وار ایسه ده مآلی اولو

العزم انبیادن بر پیغمبرك امتنه کتوردوکی معنالره
راجع اولور فلان پیغمبرك ملتی وشریعتی ودینی دیرلر
جمله انبیا اصول توحیدده متفقلردر اصولده اختلاف
یوق اختلاف فروعده در • پس دین اسلام وملت اسلامیه
اصولده واکثر فروعده دین وملت ابراهیم علیه السلامه
موافق اولمغله آنلره اضافتله مشهور اولدی عصرمزده
کبار علمادن بعض افاضل امت محمددن برکمسه ملت ابراهیمدندر
دیمك جائز میدر دیو سؤال اولندقده جائز دکلدر دیو جواب
ویروب • بو مفصل ومختصر رساله یازوب کتب اصول و
تفاسیردن نقل واستدلال ایله تحقیق مبحث ایتدکدن
صکره بعض مشایخ دخی رساله یازوب زعمنجه رد ایلدی •
فقیر دخی بو مقامده اوچ مقاله ایراد ایدوب اولکیده
باحث فاضلك کلامی مآلنی ایکنجیده شیخ مجیبك سوزی
نتیجه سنی ذکردن صکره اوچنجی مقالده محاکمه ایلدی •
مقاله اولی فاضل مزبور رساله سنده بو وجهله تقریر
دعوی ایلدکه کتب اصولده شرایع من قبلنا ده اوچ
وجه وارددر بری مقدم کلن نبینك شریعتیله عمل بزه لازم

اوله اول نبینک شریعتی اولمق اوزره مکو نسخ ثابت اوله
بری دخی مقدّم کلن نبینک شریعتی ایله عمل بزه لازم اولمیه
مکو بقاسنه دلیل اوله • آوچنجی بوکه مقدّم کلن نبینک
شریعتیله عمل بزه لازم اوله لکن بوزم نبیمزک شریعتی اولمق
اوزره اولوب مقدّم کلن نبینک شریعتی اولمق اوزره دکل
بو شرطله که الله تعالی یاخود پیغمبر علیه السلام اول نبینک
شریعتی اولدوغن بیان ایلمیه بیان دخی علی وجه الانکار
اولمیه فخر الاسلام بزدوی اصولنده بوزم یانمزده صحیح و
مذهب مختار بودر دیمشدر • و بالجمله کتب اصولده قرار
ویریلن مذهب بو اولوب اثباتیچون وجوه استدلال بسط
اولنمشدر جمله وجوهدن بری حضرت (رسول) علیه السلام
(جامع) محاسن شریعتدر دیکجن اموره وارثلر امم سالفه کتابلری
وشرایعی حضرته واتباعنه علی طریق الارث انتقال
ایلیوب نسخ اولنمیان ماده لرده بوزم پیغمبرمزک شریعتی
وملتی اولمق اوزره عمل اولنور • مثلا شریعت و
ملت علی طریق الارث انتقال ایلدیکجه میراث مقدّما
مورث ایچون ثابت اولوب آنک ملکنه اضافت

اولنور که

اولنودکن وارثه انتقال ایلدکده وارثه مضاف ملکی
اولور مورثنه مضاف اولماز ومورثک آنده علاقه سی
قالماز • امدی بو شریعت حضرت ابراهیم ملّتیدر (یعنی) اکا مضاف
ایدی حق اولدوغی حالده باقی قالدی وحضرت محمّد
علیه السّلامه انتقال ایلیوب آنک اولدی حضرت ابراهیمک
علاقه سی قالمدی بو وجهی شارح بزدوی صاحب کشف وتقریر
صاحبی اکمل الدین بو کونه تفصیل ایلدی توضیح وسائر کتب اصولده
دخی بو معنانک خلاصه سی مذکوردر • بناءً علی ذلک علامه
بیضاوی و ابو السّعود افندی (فاتّبعوا ملّة ابراهیم) آیتی
تفسیرنده یعنی ملّة اسلامه تابع اولک که اصلنده ملت
ابراهیمدر دیمشلردر پس بوکمسنه ملت ابراهیمه نم دیمک
جائز دکلدر زیرا بو سوزک ظاهری بوکا دلالت ایلدکه
حالا بو ملت حضرت ابراهیمک ملّتی اولوب ملت ایله
عمل اکا مضاف اولمق اوزدینه اوله • ودینلدوکی تقدیرده
ملت حضرت ابراهیمک اولوب اصالةً حضرتک اولمیوب محمّد
علیه السّلام و بز حضرت ابراهیمه تابع اولوب امّتی
منزله سنده اولمق لازم کلور بونی عوام سویلمک جائز

دكلدر. اما خواص حالا ملة محمد اصلنده ملة ابراهيم
اولوب ملت ايله عمل حضرت محمد ملتی اولمق اوزرينه
اولوب حضرت ابراهيم ملتی اولمامق اوزرينه اولمق
ملاحظه سيله ديمك جائزدر. لكن ظاهرندن مستفاد
اولانی اعتقاد طريقيله ديميوب واول طريق ايله
ديمدوكنه قرينه كرك درتاكه استماع ايدنلر بيله لر
وخواص دخی عوام يانندن سويلميه زيرا اشتمكله ظاهرندن
مستفاد اولانی اعتقاد طريقی ايله ديه كيدرلر.
حاصلی هر سوز ظاهرينه محمولدر شول سوز كه ظاهرندن
مستفادی بزه جائز اولميه سويلمك جائز دكلدر
اعتقادی جائز اولور بو حاله قومادقجه. بوندنصكره
بو سياقده نيجه وجوه استدلال سوق وبيان
ايلمشلردر جمله بو دعوايی اثبات ايچون وكوردیكی
شبهه لری واعتراضلری دفع ايچون اولمغله مآلی
معلومدر تفصيله حاجت يوق نهايت دلائل ضمننده
ذكر اولنان فوائده اشارت فائده دن خالی دكلدر.
فائدهٔ اولی بودر كه شمس الائمه ذكر ايتدوكی اوزره

اعتقاد

شريعت

47

شريعت محمديه عليه السلام اصل شرع اولدوغنه واذ اخذ
الله ميثاق النبيين آيتنده دليل وارددر نبيين
اوزرينه تصديقه ميثاق اخذ اولنمق انبيا حضرت
محمده اتباعلری واجب اولمغله امتی منزله سنده
اولمالرينه دليلدر. امدی مقدم كلن نبيلرك شريعتيله
حضرت محمد عليه السلام متعبد اولمق مستقيم اولماز
زيرا متعبد درديمك كچن نبينك امتندن بريسی كبی
تابع قلمق لازم اولور بو ايسه حضرتی رتبه سندن
تنزيلدر. امدی حضرت محمد عليه السلام نبوت وشريعتده
اصل وغيريسی تابع منزله سنده در صاحب كشف بو منوال
اوزره وتقرير ده دخی اجمالا مذكوردر فائدهٔ ثانيه
(ان اولی الناس بابراهيم) آيتنده فاضل كازرونی ايدر
حضرت محمد عليه السلام اصالةً يعنی استقلال طريقی
ايله صاحب شرعدر لكن شرعی شرع ابراهيمه اكثر فروعده
موافقدر (لوكان موسی حيا لما وسعه الا اتباعی) حديثی
كمال استقلاله دلالت ايدر. فائدهٔ ثالثه خلقك
شبهه لری اولان دلائل جليه در ثم اوحينا اليك

تفصيل ايلر

حليه

ان اتبع ملة ابراهيم حنيفا) وقل صدق الله فاتبعوا
ملة ابراهيم حنيفا) ايتی مقتضاسنجه مخاطبون حضرت
ابراهيم ملتنه اتباع ايله امر اولنديلر بس حضرت ابراهيم
ملتنه نوزديمك جائز كورينوردنيلورسه جواب
بودركه اتباع ايله امردن مراد اصلنده حضرت ابراهيم
ملتی اولان ملة اسلامه اتباع ايله امردر • سعدی افندی
اوحينا لفظنده حضرت محمد عليه السلام حضرت
ابراهيم عليه السلامه اتباع ايله امر اولنيوب ملتنه
اتباع ايله امر اولنمقده حضرت محمد حضرت ابراهيمه
تابع اولميوب بلكه حضرت ابراهيم ملتنی كيمدن اخذ
ايتدی ايسه حضرت محمد دخی آندن اخذ ايله مستقل
اولمغه دلالت واردر ديمشلردر • بعض كتب اصولده
بو آيتدن مراد ملت ايله عملی ايجاب ايدر وحی مستند ايله
بزم پيغمبريمزك شريعتی اولمق اوزره اتباع طريقی ايله
دكل ديو تعبير سعدی افندی كلامنك مآليدر • فائدة
رابعه علامه سعد الدين فبهديهم اقتده تفسيری
حاشيه سنده ملتی حضرت ابراهيمه مضاف قلمه دن

مراد

48

مراد حضرت ابراهيمه تعظيم وملتی حقه اولوب دليل
عقلی وسمعی يه موافقه اولدوغنه تنبيه دروالا حضرت
ابراهيمه اتباع آنك ملتی اولدوغی حيثيتدن دكلدر ديمش •
وعلامه عصام بو محلده قاضی حاشيه سنده بو معنی يی
ذكر ايدوب ديوكه ملتك ابراهيمه اضافتی بابالرينه
مقلد اولان مشركينه تعريض ايچوندر مراد بويله
ديمكدركه اقتدا انبيايه كرك دريوخسه آباء جاهلينه
دكل حال بوكه انبيايه اقتدادن دخی تقليدی ترك ايدوب
عقل وسمعدن تحقيق طلب ايلمك • فائدة خامسه
يهود ونصاری ومشركين عربك اصول وفروعده ملة
ابراهيمه مخالفتلری وار ايكن بيله اعظم مفاخرلری
حضرت ابراهيمه انتساب ودينی ايله تدين دعواسيدر •
پس بو ملتنه اتباع ايله امر مراد اولنور ايكن حضرت ابراهيم
ملتنه اتباعه امر ايله تعبير آنلرك بو دعواسی ايله امره
امتثاللرينه اقرب اولدوغيچون اوله • ياخود آنلر
رئيس موحدين اولوب بو ملتك اصلی واساسی اولدوغيچون
اوله • ياخود بو ملت بر ملة مخترعه دكلدر اوتهدن برو

سوديله كلمش ملة مألوفه در اختلاف عصر سببي ايله
ايكي ملت بيننده تخالف كورينورسه حقيقتده مخالفت
يوق احكامك هر بري عصرينه كوره حق اولدوغي
جهتدن حكمتي متضمن در • فائدۀ سادسه ملة ابراهيمه
اتباعه امر ايله مراد اديان باطله دن مائله وحق اوزره
ثابته حرج وضيق اوليان ملة اسلامه اتباعه ترغيب
اوله نته كه وما جعل عليكم في الدين من حرج ملة
ابيكم ابراهيم تفسيرنده يعني الله تعالى دينكزي وسعت
اوزره قلدوغي كبي ديمشلردر حنيف كه اديان باطله دن
مائله وحق اوزرينه ثابته ديمكلردر حضرت ابراهيمه
اعلام غالبه دندر آنلرك ديني سهل اولوب حرج
وضيق اولمدوغي كبي دين اسلام دخي اديان باطله دن
مائله وحق اوزرينه ثابته وسهولت اوزرينه در
حرج وضيق اوزرينه دكلدر ديو ترغيب وارددر • فائدۀ بودركي
سابعه امام راغب ملت استعمال اولنماز الا جملة
شرايعده استعمال اولنور ديمشدر بويله اولنجه ملة
ابراهيمه اتباعله امر ظاهري اوزرينه دكلدر زيرا بزم

ملتمز

ملتمز ملت ابراهيمه هر يرده اويماز لكن اصول دينده
واكثر فروعده ياخود قدر مشتركده اويدوغيچون ملة
ابراهيم ايله تعبير اولندي • فائدۀ ثامنه دين وملة وشريعت
سنده معنالرنده بركلي محمد افندي زجاجه تابع اولوب ساله
دين وملت بردر حضرت محمدك حق تعالادن اعتقاده
متعلق وشريعت اعماله متعلق كتوردوكي شيلردر
ديدي اويله اولنجق ملة ابراهيمه تزديمك جائز اولور
زيرا اعتقاده متعلق اشياده انبيا متفقلردر دنيلورسه
دن بو جمهور مسلكي دكلدر • امام راغب ملت املت الكتابدن
مأخوذدر املت معناسنه الله تعالى انك عباديچون
انبياسي لساني اوزره مشروعه قلدوغي اشيانك اسميدر
دينده آنك كبيدر نهايت ملت اللهك دعوتي وانزال
كتبي اعتباريله در دين عبادك الله تعالى دعوتنه اجابت
وطاعتي اعتباريله در ديدوكلرندن فهم اولنوركه اوچي
بالذات بر وبالاعتبار مغاير اوله • قاضي دخي حتى
تتبع ملتهم تفسيرنده بو معنايي ذكر ايدوب وسائر
مفسرلر ومحشيلر ايدر ملت ودين وشريعت بالذات

بوردکه جمله سی وضع الهیدن عبارتدر بالاعتبار
مغایردرکه ملت تسمیه سی مبعوث اولان نبی امتنه
املا اتمک اعتباریله دردین تسمیه سی الله تعالی یه
تدانی یعنی اطاعت وانقیاد اولندوغی اعتباریله در
شریعت تسمیه سی الله تعالی انک زلال رحمتنه
متعطش اولانلره انک موردی اولماسی اعتباریله در
بویله اولیجق عقاید واعماله شمول اقتضا ایلدی
روایت سابقه ده دین وملتده حرج اولمامغله موصوف
اولنجه اعماله شامل اولور زیرا عقایدده حرج
تصور اولنماز • فقه اکبرده دخی والدین اسم واقع
علی الایمان والاسلام والشرایع کلها دیو ذکر اولنور
پس عقائد واعماله شامل اولیجق سؤال وارد اولماز
رساله آخرینه واردیجه بو سؤالی دفعده اطناب اولنمشدر
بو آنلری طی ایلدک • مقالهٔ ثانیه شیخ مجیب رساله سنک
مآلیدر شیخ مزبور ضعیف تألیف وترکیبله بر عربی
رساله یازوب ظهورنده کویا که شیخ الاسلامه خطابا
برقاج سطر تسوید ایلمش مآلی افراطله رد وافترا اولمغله

حوتمالی خفندیه
ابنیایی لسانی اوزره مشروعه
قلدیغی اشیانک عبارتده
نصه تعبیراته کوره جمله‌سی
(صح)

ملته

الغا

الغاسی واجب کوردلدی بعده رساله نک اولنان آخرینه دک
عبارات سقیمه ایله دین وملت خصوصنده وارد اولان
آیات کریمه واخبار وآثاره ظاهری اوزره معنالر
ویروب کندی زعمنجه استدلال ایلیوب اهل تفسیر و
علماء اصول سوزلرینه اعتبار والتفات ایلمیوب
و باحث دعواسی ندر ونیجه استدلال ایلمشدر ردّ و
منع قبول ایلدمی بلمیوب عظیم جسارت ایلمش • تکلمه
واردیسنده یازدوغی غلطیاتدن بری بو که ملتک ابراهیمه
اضافتنی قطع ایدن اول حضرته اهانت وجفا ایلدی
بعض علما بو رساله کنارینه دد یازوب دیمشکه اصل
ملت حضرت ابراهیمکدر دیمکله اضافت ثابت اولور
قطع دعواسی کذب وافترادر نهایت بو جوابی تحریر ایدن
کمسه مزبور شیخک صکره ایراد ایتدوکی اوچ ماده یه
جواب یازممش • شیخ مجیب ایلدیکنجه رساله اوج
قولدر بری بودرکه آنلر دیورلر ملّة ابراهیمه دخول
ملّة محمّددن خروج وکفردر ایکنجی بوکه محمد علیه
السلام ملّة ابراهیمه تابع اولسه اللهک رسولی

اولميوب ابراهيمك رسولى اولمق لازم كلور محمد عليه السلام
ملة ابراهيمه تابع اولدى ديين كافر اولور • اوچنجى بوكه
ملتى ابراهيمه اضافت جائز دكلدر زيرا ابراهيم عليه
السلام ملتدن منقطع اولدى ومحمد عليه السلام
وارث اولدى ديو رسالهنك نتيجهسن بواوچ معنايه
ارجاع وهر بورينى حاشا ايله انكار ايليوب اوچنجيده
ديمشدركه ملتى ميراثه قياس قياس مع الفارقدر
زيرا ابراهيم ملتى ملة محمد اولمامق لازم كلور عالم
اولدوغى تقديرده زيرا علما ورثهٔ انبيادر موروثلرى
ايسه ملتلرى وموروث منه پيغمبردر آنلره اضافت
موروث بعد الارث جائز اولمازسه ملت محمد
اولمامق لازم كلور والا قياس باطل اولور ديو زعمنجه
استدلال ايلمشدر • اولا اوچ نتيجه ديدوكنك ايكى
اولكسى محض افترادر رساله عبارتلرى اول نتيجهيى
انتاج ايلمز اوچنجيده قياس مع الفارق ديو ذكر ايتدوكى
دعوى عن اصل فاسد وكنديننك قياسى مع الفارقدر قياسى
زيرا پيغمبرده دعوى استقلال دعواسيدر علماده اول

يوق اتباعه تسليم واردر وپيغمبرك ملتنه وارث اولماسى
ثم اورثنا الكتاب الذين اصطفينا موجبنجه اولوب
علمانك انبيايه وارث اولماسى كبى دكلدر • وبالجمله
شيخ مجيب بحث ونظر بهرهسندن بى نصيب اولمغله
كلامنه وجود ويرمك بيهوده در آنجق بو بابده يازلمش
بو رساله بولنوب قلت بضاعه اصحابى آنى برامر معتدبه
قياس ايتميهلر ديو بو مقداركفتارده تصدى اولندى •
مقالهٔ ثالثه ملت بحثنده محاكمه مقالهسيدر معلوم
اولهكه امر نبوتدن قطع نظر طبع بشرده رياست وتفردو
استقلاله بالطبع ميل قونوب براى مصلحت حكمت تمدن
مقتضاسنجه انسان آنك اوزرينه خلق اولنمش برامر
جبليدر فرضا صبيان لعبلرنده بيله رياسته ميل
ايتدكلرى مقرردر انكار اولنماز • پس بو خصوص مسلم
اولدقده نصكوره اصناف بشرك جاه ورتبه سنه كوره
رياستده واستقلالى اولور رتبه ومنزله رفعتده تفرد
اولدقچه پايه پايه ده اعتبار آرتوب اقران وامثاله
اتباعدن عار كلمكله باشلو زياده اولور • بومعنى

یالکز امر دنیاده کلدر دیاست دینیه یه ده عام وشاملدر
مثلا امر دنیاده پادشاهلرك استقلال دعواسی ایچون
قتالی وهر عصرده جنك وجدالی اکسك دکلدر • امر
دینده ایکی شیخ کامل وسالك وواصل بو عصرده بری
برینه اتباعدن تحاشی ایدرلرمیکه مولانا عبد الغفور
ملا جامی مناقبنده یازمشلردر وبو پایه ده ایکی عالم
تنافس ونزاع اوزره اوله کلمشلردر • چون بو خصوص بر امر
جبلیدر امور بشریه انبیا حقنده جائزدر اولوب ایسه
آنلرك رتبه سی مراتب انسانیه فوقنده اولدی ایسه
لازم کلدیکه بو زمره جلیله اداسنده دخی پایه لرینه
کوره بو اعتباره رعایت اولنه • خصوصا اولو العزم
ایکی پیغمبرکه ایکی صاحبقران پادشاه عظیم الشان
رتبه سی آنلره نسبت دون وپستدر ادا الزمانده تابع
ومتبوع اولمق نه مرتبه ده قیاسله ملاحظه اولنه
خاصة بزم پیغمبریمز فخر عالم خاتم النبیین افضل
انبیادر دیوز کندیلر انبیای سالفه فضائلندن
بودر قلوی احادیث شریفه ایله هر برینك حقلرینی

رعایت وقضا دنضکره لو کان موسی حیا لما وسعه الا
اتباعی بیوروب رتبه لری کمال استقلال اوزره اولدوغنی
اشعار واعتبار ایلدیلر امتنه لازم اولان بو اعتباری
دخی زیاده حفظ ورعایت ایلمکلدر • کرچه انبیای سالفه
امتلری کندی پیغمبرلرینی سائر انبیا اوزرینه تفضیل
وتقدیم ایلدوکی ظن اولنور لکن اهل اسلام بیننده مذهب
حق بودرکه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم
سائر اولو العزم انبیادن افضل اوله ورسالتی کمال
استقلالده اولوب بر پیغمبره تابع اولمیه بو بحثدن دعوی
ومقصود بودر بو معنانی محافظه واثبات ایچون اهل
تفسیر وعلماء اصول ظاهرندن اتباع فهم اولنان
نصوصی تأویل وتوجیه ایدوب ملت محمد اصلنده ملت
ابراهیم ایدی اول ملته اتباعدن حضرت ابراهیمه
اتباع لازم کلمز دیو بولشدردیلر • مولانانك باحث رساله
آنلرك دلائلنی وکلامنی نقل ایلدی آداب بحث
قاعده سی اوزره ناقل ردا اولنماز آنجق تصحیح نقل
طلب اولنور • وشیخ مجیبك استدلال وردی بحث ونظر

فاعلی سی اوزره دكل غلطیاتدندر بو بابده اكا اعتبار اولنماز
اما ملة اسلام ملة ابراهیمك عینی اولدوغی تقدیرده
دخی ایكی اولوالعزمه نسبتله مغایرت واردر اتحاد
یوقدر مع ذلك عینی دكل دیرافرو علی بوی بربرینه مخالف
یولری چوقدر اكا بناءً یعنی نسبتله مغایرتدن اوتوری
بوكمسه بن ابراهیم علیه السلام ملتندنم حضرت محمد
علیه السلام ملتندن دكلم دیسه حال بللودر ◦ اما
یالكز ملة ابراهیمدنم دیمك خلق اراسنده شایع وراسخ
بر سوزدر عرف وعادت اولمشدر سكسن رساله یازلسه
وطوف سلطنتدن منع اولنسه قابل دكلدر كیرو سویلرلر
وآنی سویلینلر ذكر ایتدوكمز خطای فاحش اولان شق
اخیری خاطره كتورمزلر ◦ اویله اولیجق سوزلرینی صلاحه
حمل ایدوب اصل اعتبادی ایله ملت ابراهیمدنم دیمك
استرلر دیو توجیه لازم اولور یوق بو سوز خطادر اصلینی
بیلن خواص سویلسون عوام سویلمسون دیمكله حرج ایله
تكلیف واردر وكمسه اعتبار ایدوب دیكله مز ◦ بیهوده خلقی
دغدغه یه دوشوروب قیل وقال ایتدرمكه باعث اولور

حقیقت

حقیقت حال بودر لكن اصلنده یازیلان مباحث ودلائل
بونلردر جمله سی علمی واصولی وفقهی اولدوغی اهلنه معلومدر
بو مقامده كلام انجامه ایروب ملت بحثی تمام اولدی ◦
بحث تاسع عشر رشوت بحثیدر ◦ متأخرینده فاضل وفقیه
ابن نجیم مصری بو بحثده بر رساله یازوب تحقیق مرام ایلدی
بو عصرده رشوتك اشتهاری دوا اچی اولمغله بز اول رساله‌یی
بو مقامده اجمال اوزره ترجمه ایلدك ◦ امدی رشوت اصطلاحده
كسر را ایله بر شخص حاكمه وغیره حكم یا مرادینی تحصیل ایچون
ویردوكی شیدر ارتشا المغه دیرلر ◦ ابو نصر بغدادی
شرح قدوریده رشوت معاونت ایچون ویریلندر هدیه‌ده
بو شرط یوقدر دیو رشوت ایله هدیه اراسنی فرق ایلدی
رشوت ایسه كتاب وسنت ایله حرامدر كتاب ولا تأكلوا اموالكم
بینكم بالباطل وتدلوا بها الى الحكام لتأكلوا فریقا من
اموال الناس بالاثم وانتم تعلمون آیتیدر سنت ایسه
بو بابده وارد اولان حدیثلردر لعنة الله على الراشي والمرتشي
لشى حدیثی ودخی لعن الله الراشي والمرتشي والرائش الذي يمشي بينهما
حدیثی كبی بو رشوتك دخی اقسامی واردر امام قاضی خان

فتا واسنده کتاب قضاده وسایر فقهادن دورت قسم
اوزره ذکر ایلدیلر قسم اوّل بجانبینه حرام اولاندر مثلا
بر قاضی رشوت ویروب منصب آلسه قاضی اولماز
ویردوکی ایچون حرام ارتکاب ایتمش اولور الانه دخی حرامدر
قسم ثانی حکم ایچون ارتشاء قاضیدر مثلا بر قاضی یه
دعواسنی قضا ایچون رشوت ویرسه ویرمک آلمق
حرامدر کرک حق ایله قضا اوله کرک بغیر حق اوله
قضاسی نافذ اولماز • قسم ثالث آلمق حرام ویرمک جائز
اولان رشوتدر مثلا برکمسه نفسنه یاخود مالنه
عائد ضرر خوفنی دفع ایچون ویرسه بو مقوله رشوت
ویرمک حرام دکل الانه حرامدر کذلک بر ظالم النده
اولان ماله طمع ایلسه بعض مالنی ویروب باقیسنی
تخلیص ایلسه آثم اولماز • قسم رابع سلطان یاننده
مصلحتنی کورمک ایچون ویریلن رشوتدر اول دخی
ویرمک جائز آلمق حرامدر الان دخی وبالدن قورتلمق
استرسه ارالرنده برکون صباحدن اخشامه دک
مصلحته اجاره عقدین ایدهلر بو عقد صحیح ومشروعدر

لا آلمغه

صکره

صکره مستأجر استرسه اول عملده آنی استعمال ایلر
استرسه ایتمز بو صورت شرعیه یه اول زمانده حاجت اولورکه
ابتداءً مصلحت کورمک ایچون رشوت ویریله اما رشوت
آلنمیوب مصلحت کوردلدکدنصکره ویرلسه ائمه اختلاف
ایلدیلر بعضیلر بو صورتده دخی حلال اولماز بعضیلر
حلال اولور دیدی صحیح دخی بودر زیرا احسانه مجازات
اولور قاضیخان کلامی بوندن تمام اولدی خلاصه وبزازیه
مفهومی دخی بودر • هدایه شارحی ابن همام فتح قدیرده
تغییر اسلوب ایدوب قسم اوّل تقلید قضا وامارتده رشوتدر
ثانی قاضینک حکم ایچون ارتشاسیدر ایکسنده دخی جانبینه
حرامدر قسم ثالث سلطان قتنده دفع ضرر ویا جلب نفع ایچون
ویریلندر قسم رابع نفسنه وماله ضرر خوفنی دفع ایچون
ویریلندر بو ایکی قسمده ویرمک جائز آلمق حرامدر دیو
اجمال ایلمشلردر رساله خلاصه سی بو مقامه منتهی اولدی
بوندنصکره ما نحن فیه کله لم رشوتک مطلق حرمتی
عوام ناس ارا سنده شایع اولوب بمقوله رشوت حرام
ایدوکن بلمزایکن بو سوزدر سویلرلر ویلنلر دخی نزاع

ویوجیله

اول

قسم

ویریلن

[لاینجه]

نه لازم اولیه دردیو اوغرلیق آلودلر و یودلر • ودنیاده
بوغرامتی کوردنلروکی بوده هیچ برکمسه تردد ایتمیوب
آلود قبول ایتمین دخی ورع وتقوا اسنادن دکل هظم مشکلات
لسان خلقدن قورقاردیو ابولذیلجه معنادر حظی
وارد دیولر • امدی چونکه بونک حقیقت حالی بومنوال
اوزره در خصوصا فی زماننا ارتشادن تحاشی یوقدر
اولی بودرکه قسم ثالث ورابعده ابن نجیم قاضیخاندن
نقل ایتدوکی اجاره عقدی ایله معامله ایدوب
وبالدن قورتلهلر فی زماننا اهل دیوانک قضادن
غیری خصوصلرده آلوب ویردوکی اول قبیلدندر • نهایت
ابطال الحق واثبات باطل خصوصنه اقداملری نظامه
خلل کلمک خوفی واردر سلفده حکام اسلام وپادشاه
انام اول محذوری دفع ودولته زوال موجبنی منع
ایچون مطلقا رشوت قبوسنی محکم قپایوب قانون
اوزره مصلحت کوردلر وخلقی آنکله ضبط ایدرلر ایدی
حالا دخی اکا کوره حرکت اولنمق کرک صکره ندامت
فائده ویرمز حیلهٔ شرعیه ایلهک دیمک سوز اولمز

چوق خصوص واردرکه صورت شرعیه قومق قابل دکلدر لکن
تحسینی نیجه فساده اولمغله معقول کورمزلر بحث عشرین
[افندینک] ابو السعود افندی ایله بوکلی محمد افندی بحثیدر • ابو السعود
سکزیوز طقسان آلتیده تولد ایدوب طریق علمده قانون
اوزره قطع مراتب ایدرک طقوزیوز اللی ایکی شعبانندە
محی الدین افندی یرینه شیخ الاسلام اولوب طقوزیوز
سکسن ایکی جمادی الاولی سنک بشنجی کونی وفات ایلدی
وفات ایدنجه کامل اوتوز سنه فتوی ویردیلر • دولت
عثمانیه ده سلطان سلیمان خان طول عمرله متفرد
اولدوغی کبی مولانای مزبور دخی امتداد زمان منصب و
ریاستله تفرد ایتمشیدی بو دولت علیه ده کمال پاشا
زاده افندی ایله بونلر اکثر قوانینی شرع شریفه تطبیق
ایدوب مراتب ومناصب خللرین اصلاحله امور
دولته کماینبغی نظام ویرمشلردر • بوکلی محمد افندی
بالیکسریده پیر علی افندی نام برمدرسک اوغلیدر
تحصیل علمدنصکره استانبوله کلوب قاضیعسکر عبد
الرحمن افندیدن ملازم اولوب ادرنه ده قسمت عسکریه [منصبی]

ضبط اتمشیدی • بعده مرشد طریقی بیوامی شیخ عبدالرحمن قرامانی
خدمتنده بر زمان تصفیهٔ باطنه مشغول اولوب محصول قسمتدن
آلدقلری مبلغی اصحابنه تقسیم ایچون ادرنه‌یه واروب
دفتر موجبنجه توزیع واستحلال ایلدوب شیخ مزبور اشارتیله
افادهٔ فنون نافعه‌یه مشغول اولوب نقل حدیث وتفسیر
ایله احراز رضای ملک قدیر اتمشلر ایدی • خواجهٔ پادشاه
مولانا عطاء الله شان فضائل نشاننه اعتنا ایلدوب
اخوتنه بناءً برکیده بنا ایتدوکی مدرسه تدریسنی
بونلره تفویض ایلیوب اول سببدن برکلی اولمشیدی اطرافدن
طلبه کلوب وجههٔ الآمال ارباب استعداد وکمال اولمغله
کاه وعظ وکاه درسه ممارس وامر بالمعروف ونهی عن المنکر
اتمکله سنّهٔ سیّد انامی احیایه حریص ایکن طقوز یوز سکسن
بر جمادی الاولی سنده انتقال ایلدی سنی اللی بش ساله
ایرمشیدی • اواخر عمرنده استانبوله کلوب وزیر اعظم
محمد پاشا ایله ملاقات ایدوب دفع مظالم بابنده سوزی
مسموع اولمشیدی بنجه کتب ورسائل تألیف ایدوب
تلاوت قرآن عظیم ومباشرت تعلیم وبالجمله عبادات

مقابله

مقابله • سنده اجرتی تحریم بابنده ووقف منقول ودراهم
جائز اولمامق خصوصنده سیف صادم نام بر رساله
یازوب علماء فحول ایله بسط ادلّهٔ منقول اتمشلر •
مشاهیر قضاتدن بالی زاده محمد افندی ابو السعود
افندی طرفندن رساله سنی ردّ ایلیوب ذکر اولنان مورده
مباحثه ومحاوره لری وطرفیننک مشاجره لری طبقات
صددینه وجاوی لیه مرتبه سنه ایرمشیدی • ابو السعود
افندی فتنه احداثندن ابا ومتأخرین علمایه اقتدا
ایدوب خلوفنه افتا اتمکله بالی زاده فرصت بولوب
مرحومک احتسابا جاری اولان مدعاسنی خالف تعرف
مضمونی اوزره تعیین وظهور ایچون دریایه حمل ایدوب
تفصیل مشنیع ایله تشنیع اتمشلردر بو مقامه کلنجه شقایق
ذیلندن نقل اولندی • بونلر ضکوه فقیر ایلدمکه برکوی
محمد افندی علوم شرعیه ده مدقق ومحقق کمسنه اولوب
بعض مشایخدن مسموع اولدوغی اوزره معقولاتدن فن
منطقی اتقان اوزره تحصیل ایدوب شطر عمرینی اکا صرف
ایلمشیدی • لکن سائر حکمیات مشربنه موافق اولمامغله

تأليفلرندن انكار ايدوب عرف واحوال ناسه وقوف ايچون
تواريخ دخی كورميوب متشرّع ومتقی اولمغله ذكر اولنان
خصوصلرده وصوفيلرك رقص ودورنده ودراهم مضروبه‌نك
اختلاولی ايليچون معاملات ناس فسادنده مقتضاء شريعه
طريقت محمّديّه نام كتابنده يازوب عرف وعاداته اعتبار
ايتميوب سيف صارمده ديمشدركه وصيتمز ياخود موته
اضافتسز وقف نقود ابطالی ايچون بو بر رساله در زيرا
لزومنده مفتی زمانمز ابو السّعود افندی رساله يازوب چوق
يرنده سهو ايلمكله وجه مردودينی بيان لازم كلدی تاكه اكا
واقف اولانلر اعتماد ايدوب ثواب استركن آثم اولميه‌لر
وحكام اكا مغرور اولوب احكامده اكا التجا ايتميه‌لر زيرا
اعتماده صالح دكلدر ويوم ثنادده آنلره عذر اولماز
زيرا اصول وفروعه مخالف ومعقول ومنقوله مناقضدر
بن آنی ناس ايچون فتنه وهر قدرتی اولانه تغييری
واجب منكر كوردم لكن ظن ايلمم كه اكا كمسنه تصدّی
ايليه يا جهلدن يا جبندن اوتوری پس بكا قلم ايله ولسان
ايله خلقی بو منكردن نهی لازم اولدی تاكه كتمانه مترتّب

اولان لعنت والجامدن حذر ايتمش اولم ديوردده باشلر
امدی بو مقامده فاضل مزبور كلامنی نقلدن مراد ابو
السّعود افندی كبی كمسنه قارشو طوروب نه مرتبه تحامل
ايلدوكی معلوم اولمقلدر لكن بو قدر نزاع وجدالدن
صكره تكليفی عرف وعادته مخالف اولمغله اصلا كمسنه
مقيّد اولميوب خلقله باشه چقامدی صكره مرحومك
شاكردلری واتباعی اكثر كندی مسلكنه سلوك ايتديلر
بر قاچ ماده‌ده افراط وتفريط اوزره كتديلر **بحث حادی
وعشرين** سيواسی افندی وقاضی زاده افندی بحثيدر
اوّلا شيخ عبد المجيد ابن شيخ محرّم بن محمد ذيلی كه سيواسی
افندی ديمكله معروف ايدی مشايخ خلوتيّه‌دن سيواسی
شمس افندی خليفه‌سی اولوب استانبوله كلوب كنار يبه
نسبتله معروف زاويه‌ده شيخ اولوب مرحوم سلطان احمد
خان جامع جديد بنا ايلدكده وعظنی بونلره ويرمشيدی
بيك اوتوز طقوز جمادی الآخره سنه‌سنده وفات ايتدی سنی
يتمشدن متجاوز بر پير روشن ضمير ايدی بعض تركی رساله‌لری
واردر وشيخی مخلص ايله كلام منظوم دير ايدی وعظندن

دمشهور اولان

اول خوش الحانله سورهٔ فاتحه اوقیوب مستمعینه
صفابخش اولور ایدی احبابی نیجه کراماتن نقل
ایدرلر جمله دن محمد آغا امامی کفه وی علی افندی
ایدر بر کیجه کوردم شیخ بکا فعل شنیع ایدوب ادبسی
تعجیلله مجلسنه واردم امام افندی الم چکمه سکا
واقع اولان بکا حضرت علی کرّم الله وجهه ایله واقع
اولدی دیدی اما قاضی زاده افندی بالی کسریلی
طوغانی مصطفی افندی نام بر قاضینک اوغلی شیخ محمد
افندی یدردیادنده برکلی محمد افندی شاکردلرندن تحصیل
مقدّمات فنون ایتدکدنصکره استانبوله کلوب
طوردسون زاده مدرّس ایکن معید اولدقدن صکره
اختیار سمت مشیخت ایدوب بر زمان ترجمان تکیه‌سی
شیخی عمر افندی خدمتنده تصفیه‌یه اشتغال اوزره
ایکن سمت تصوّف مشربنه موافق کورمیوب طریق
نظره سلوک ایلدی نیجه زمان مرادپاشا جامعنده
درس ویروب برکلی زاده فضل الله افندی یرینه سلطان
سلیم واعظی اولدی وخانه‌سی قربنده کی مسجدده تذکیر

عامه مداوم اولوب وعظ ودرسله اشتهار بولدی
بیک قرق بش سالی خلالنده ایاصوفیه واعظی ایکن
وفات ایلدی سنی خمسیندن متجاوز بر مشهور عزیز
ایدی بو ایکی شیخ زماننده بری بریله ضدّ کامل اولوب
اختلاف مشرب حسبی ایله ارالرنده حرب بسوس قائم
ایدی یازدوغم مباحثک اکثرنده قاضی زاده افندی بر
طرفی طوتوب سیواسی افندی طرف آخره ذاهب اولوردی
افراط وتفریط مسلکنه کیدرلر وایکی شیخک اتباعی
بری برلریله نزاع وجدال ایدرلردی نیجه ییللر بو منوال اوزره
ایکی شیخک اراسنده قیل وقال سوردیروب بیهوده جدالدن
ایکی قومک اراسنده عظیم بغض وعداوت دوشدی اکثر
شیخلر ایکی فرقه اولوب بر طرفی طوتدیلر ایچلرنده
عاقل اولان بو معنی تعصّبدن ناشی برقوری غوغادر
امّت محمّد ودین قرنداشلری بوزنه سیواسیدن برانموار
نه قاضی زاده دن جمعمز وار آنلر ایکی قلاش شیخ ایدی
فاضل
بری برینه مخالفت ایله اشتهار بولوب پادشاه معلومی
اولدیلر وبو بهانه ایله مصلحت کوروب دنیادن کام آلدیلر

حماقت ایدوب بز آنلرك دعواسن سوره كیمك نه‌دن بونلرك
بو ضرردن غیری نسنه حاصل اولمازدی بوقادر شمدیلك • اما
حماقت اربابی اصرار ایدوب ایكی طرفدن آنلر كبی اشتهاد
امیدی ایله دخی بعض دعوالره یاپشدیلر كرچه بیلوده
بوی بولرینه طعنه طاشن اتارق لسانله محاوره
سیف وسنانله محاربه یه قریب اولیجق طرف سلطنتدن
بعضیلرین نفیله كوشمال اقتضا ایدوب تأدیب لازم
كلدی • سلطان اسلام ومسلمین بومقوله ودع بارد
وتعصب اصحابنی كائنا من كان قهر وتأدیب ایلمك
واجباتدندر زیرا سلفلك چوق فسادلری اولمشدر كرك بومقوله تعصب جنكندن
خلوتی كرك قاضی زاده لو حماقت اربابنك صورت
صلاحدن كوردوكنه اصلا وجود ویرلمیوب بر
طرفك غلبه‌سی جائز كورلمیه نظام عالم جمله خلق
حدلرندن تجاوز اتمكله میسردر رحم الله امرأ عرف
نفسه ولم یتعد طوره خاتمه تحدیث نعمت وبرقاج ذره
وصیتدر • تحدیث نعمت بودر كه بو رساله‌نك محرری
مصطفی بن عبدالله الشهیر بحاج خلیفه كه علما بیننده

كاتب

كاتب چلبی دیمكله مشهوردر • بلده قسطنطنیه‌ده تولد
ایدوب والدی عسكریدن اولمغله قانون اوزره اول
زمره یه چوب طالع وكوكب منسوباتی حكمی ایله اوقومق
یازمق صنعتنه میل ایلدی • بیك اوتوز ایكی تاریخنده
اناطولی محاسبه‌سی قلمنه شاكرد اولوب اوتوز اوچنده
توجان سفرینه كتدی اوتوز بشنده بغداد سفرینی سفرلیوب
باش مقابله‌ده شاكرد اولدی فن كتابت وحساب و
سیاقته متعلق مشكل عدایتدكلری بدیهی مقامنده
كوردندی • اوتوز آلتی واوتوز یدی یلنده ارض روم محاصره سنده
بولنوب اوتوز سكزده عسكر اسلام ایله استانبوله
كلدی سابق الذكر قاضی زاده افندینك اشتهاری زمانی
اولمغله بو كون بكركی سلطان محمد جامعنده وعظنه
اوغرادی • مرحوم منتظم الكلام اولوب مؤثر سوزلر سویلر
حلقی واشیدن البته وعظنی دیكلردی اكثر سوزی علم شریف
تحصیلنه ترغیبه متعلق وجهلدن نجاته سعی ایچون تحریص
اولوب اول حیننده كویاكه زمام خاطری اله آلوب
شغل وتحصیل سمتنه جذب ایدوب كوتوردی كتدی •

والدم مرحومك وصيّتی دخی بو خصوص اولمغله اوّل اکودیلن
مقدّمات علوم آلیّه یی تکرار اعاده یه شروع ایلیوب
آز زمانده اعراب و ترکیب ملکه سنه مالك اولدی • و
شیخ مزبورك درسخانه سنه واروب خسرو پاشا سفره
کیدنجه وعظ و درسنی دیکلدی اوتوز طقوزده همدان
و بغداد سفرینی سفرلیوب قرق برده کیروا استانبوله
کلوب شیخ مزبورك درسنه ملازمت ایلدی • مرحوم
درسنده تفسیر و احیاء علوم و شرح مواقف و دُرَر و
طریقت اوقودوردی اکثر درسی قشریجه بسیط ایدی
معقولات سمتیله آشنالق ایلیوب تفسیرده اولفنلره زیرا
متعلّق محل کلدکده قاضی بو زاده فلسفیلك ایلمش بیت
کاوم فلسفه فُلسه دکرمی • اکا صرّاف کس باشن اکرمی •
دیو ودخی ع منطقیلر اولوریسه غم دکل بونك امثالی
سوزلری (المرءُ عدوٌّ لما جهل) فحواسنجه ضرب مثل
ایلدر ایدی خلق عالم ایله برقاج مسئله ده کشاکشی سبب
اولوب وافر کتب کورمش ایدی اکثر کندی دعواسنه
موافق مسائلی خاطرینه آلوب استحضار ایدوب

محلنده

محلنده سویلوردی نعم الناصر و الجواب الحاضر فحواسنجه
خصمی الزام بابنده ماهر اولوب رقص و دور خصوصنده
اسکی دعوایی تجدید ایدوب جمهور خلوتیّه و مولویّه و
مقبره بکجیلری کندیبه دشمن اولمشیدی تحته دیبنلر
دورك جانلو یتش طوقلی دده بوقلی دده دیو هر وعظی
طعن و طنزدن خالی دکل ایدی • اوته طرفدن سیواسی
افندی و اسمعیل دده و سائرلری منکر اولیا و طریق
ملحد و زندیقدر دیو اطالهٔ لسان ایدرلردی • بر
زمان مسئلهٔ ابوین و تصلیه و ترضیه و قال دورغانه نمازی
نزاعلری سوردیلوب بنجه قیل و قال و بحث وجدالده مؤدّی
اولدی کندی ظریف و عارف کمسه اولمغله بو مقوله
مسائل خلافیه یی بابنده احمقان ایدوب (خالف
تُعرَف) مفهومنجه پادشاهلر معلومی اولمش و جمله یه
تفوّق اتمکله مصلحتی کورمش ایدی • سائر ارباب
حماقت بو جعلی جد قیاس ایدوب تقلید ایله مذهب
تعصّبی درد دینه دوشوب قودی غوغایه مبتلی اولدیلر
الی الآن قاضی زاده لو بین الناس بو خصوصلرده

افراطله مشهور مذموم قوم اولدوغی بیانه محتاج دکلدر
فقیر بوندن اقدم نیجه سن اعتدال سمتنه ارشاد ایلیوب
اول قیددن خلاص ایچون حالا بو مختصری دخی قلمه کتوردم
بیك قرق اوچده وزیر اعظم محمد پاشا سردار اولوب
عسکر حلب قشلاوسنه کتمکله حج شریف نیتنه تکرار سفره
چیقوب حلبدن حجاز سفری میسر اولدی ادای حج وزیارتدن
صکره اوردوی همایون دیاربکرده ایکن کلوب واول قیش
شهرده بعض علما ایله صحبت واستفاده یه اقبال ورغبت
اولندی قرق دورتده سلطان مرادخانله روان سفرین
سفرلیوب قرق بشده دونوب دروننی صدقله نیت وبو وجهله
تصمیم توجه وعزیمت اولندیکه اون ییل قدر زمان اوقات
سفر وحرکتده یچوب نیجه جنکلر ووقعه لر کوریلوب حج
وغزا مصلحتی تمام اولدی رجعنا من الجهاد الاصغر
الى الجهاد الاکبر مفهومی اوزره من بعد راه طلبده تعبه
نفس نفیس توطین وعلم شریف تحصیلنه بقیهٔ عمر عزیز
تعیین اولنوب رزق مقدر اسباب علمه خرج وصرف
اولنمق مقرر قلندی بو نیتله استانبوله کلدکده حلبده

اقامت

61

اقامت اثناسنده شهرك صحاف دکاننده کتابلری کوریلوب
الهام الهی ایله اسامی کتب تحریرینه شروع اولندی قرق التیده
اول کتابلره مطالعه میسر اولوب میل طبیعی حسبیله تواریخ و
طبقات ووفیات کتابلرینی تتبع خوش کلور ایدی قرق یدیده
کیروا قوبا مزدن بو مال الدار تاجر وفات ایدوب برقاچ یوك
اقچه انتقال ایدوب صدق عزیمت وخلوص طویت برکتی ایله
فتح باب وسهولت اسباب میسر اولدی تیسیر الهی ایله تحصیل
فنون شتی مسخر اولوب میل طبیعی به انتظام امر معاش
امداد اتمکین آز زمانده چوق مسافه ومنزل آلندی مبلغ
میراثك اوچ یوك اقچه قدرینی کتابه ویروب باقیسیله تجدید
منزل وتدبیر لوازم تاهل ایدوب بقیه سنی سرمایهٔ معاش
ومدار اسباب انتعاش قیلوب قرق سکزده سلطان مراد
خان بغداده روانه اولدقده عزیمت سابقه اوزره سفردن
قطع نظر اولنوب شغل عذرله قالمش ایدی اول زمانده
فضل واحاطه ایله مشهور اعرج مصطفی افندی قضادن
فارغ اولوب طریق تدریسه هوس اتمکله درس دیمکه باشلامش
ایدی تفسیر بیضاوی اوقوندن درسنی استماعه حاضر اولوب

لا استانبوله کلوب على طريقة الاداء برزمان انتقال ایدکده میراث مالی کتابه ویریلوب حرص عظیم ایله اشتغاله شروع اولنمشدر
صح

کوردیکم د

معقولات ومنقولاته

سائر مجلسنه حاضر اولدوغم علمادن زیاده کثرت معلومات
واحاطه صاحبی بولوب مرحومی استاد اتخاذ ایتدم آنلر دخی
فقیری سائر طلبه کبی کورمیوب کمال توجه اوزره ایدی
اراده انس والفت حاصل اولوب نتیجه بیللو استفاده وصحبت
اولنمش ایدی • قرق طقوزده ایاصوفیه ده درس عامی کورد عبدالله
افندی علوم عقلیه ونقلیه ده اهل ایدی انلرك مجلسنه
مداومت اولنوب اللیده سلیمانیه ده درس عام بکجی محمد
افندی درسلری استماع اولندی مزبور عربیتده تدقیق و
تحقیق صاحبی اولوب معقولاته اوغرادقجه بزم بلدوکمز
دکل بیلور وارایسه سویله سون دیو انصاف ایدردی قاضی
زاده کبی بلمدوکنی ذم و رد ایتمز ایدی • بیك اللیده سبحانی
احمد جد شاکردی ولی افندی کلوب منطق ومعانی
فنی انکله مذاکره اولندی اللی برده کتب تواریخدن یازدوغی
یوز اللی قدر دولت ملوکی فذلکه نام بر دفتره تلخیص اولنوب
شیخ الاسلام یحیی افندی بو نسخه سن طرف سلطنته
ارسال ایچون بیاض ایلك دیدی تقید اولنمادی •
اللی ایکیده واعظ ولی افندیدن اتصال السند مصلحتی

ایچون

62

ایچون نخبه والفیه درسلرینه شروع اولنوب ایکی
سنه ده اصول حدیث فنی تمام کورلدی مزبور دخی مصرده
شیخ ابراهیم لقانیدن اخذ اتمشیدی آنلرك سندی
ایله حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه بو فقیرك
سندی متصل اولدی • وبو اثناده شیخ زاده ایله تفسیر
قاضی ممزوج صدر الشریعه نك قرمکالی طوزندن یازلمغه
باشلاندی کوندن بر صحیفه یازیلور ایدی اللی اوج اللی دورت
دخی درسلره مداومت وشغله بکجدی اون سنه قدر
زمان کیجه کوندز اشتغال ایدوب نیجه کتب کورمك
واکثر فنونی تتبع ایتمك میسر اولدی کاهی بر کتابی کورمکه
شوق دوشوب غروب شمسدن طلوعه دك شمعه یناد
کاه اول ومداول کلمزدی • اون سنه یه قریب زمانده طلبه کلوب
استفاده ایدر اولدیلر اولا مقدمات فنون درسلرینی اوقودیلر
مرحوم یحیی افندی درس دیرمیسکز وحاشیه لر مطالعه
ایدرمیسکز دیر ایدی فقیر دخی درس اوقودرلکن حاشیه
التزامی نادر اولور دیر ایدم • زیرا داب فقیر هر کثرته جانب
وحدتدن دخول واحاطه کلیاتله ضبط اصول ایدی

جزئیات ایله تقیید وجریده سمتنه التفات تضییع
اوقات اولمق اوزره قرار ویرلمشیدی • یکفی ایله قناعته
علو همت رضا ویرمدی بیلک اللی بشنده کریت سفرلری
ظهور ایدوب اول تقریب ایله کرهٔ زمین ودریا رسومنه
سلفده اولان میل طبیعی حسبیله اقبال اولنوب حادثی خرمطه
رسمی نیجه اولور واول وادیده یازیلوب جزئیلن کتب
ورسائل نلر باالتمام کوردلدی • بو اثناده سلوک اولنان
طریق مقتضاسنجه مقابله باش خلیفه سیله نزاع
واقع اولوب سلفده یکرمی سنه خدمتله خلیفه لکه نوبت
اوله کلمشکن بحسب الطریق بزه نوبت یوقمیدر دنلدکده
قید حیاة دعواسنه یاپشیجق فی امان الله دیو عزلت
سمتنه کیدلمش ایدی • بو خصوص سمت تحصیله موافق دوشوب
شغل جانبنی تأیید ایلدی اوچ سنه قدر زمان عزلت
وتحریر وافاده یه مشغول اولوب بو زمانه کلنجه اعرج
افندیدن اصول نصفنه دک شرح عضد وشرح اشکال
تأسیس وشرح چغمنی وعروض اندلسی اوقیوب
ذیج الوغ بکدن دستور تقویم استخراجنی کوروب •

سابقا

سابقا تفسیر وتوضیح اصفهانی وقاضی میر وآداب
بحث فناری وشرح تهذیب وشمسیه درسلرین استماع
ایلمش ایدم • اول اداالقده طالبلره صرف مقدماتنی ومنطقدن
فناری وشرح شمسیه وجامی ومختصر وفرایض وملتقی و
دررد درسلرین اوقیوب کیمی اتمام ایتدی قاضی میر وشرح
مقاصد امور عامه سنی اوقودیلور • بو اثناده مزاجه انحراف
کلوب اصلاح مزاج وعلاج ایچون علم طبه اشتغال اولندی
اسباب روحانیه ایله مداوات ایچون علم حروف واسما و
خواص کتابلری کوریلوب مزاجه اعتدال کلدی • اللی یدی
حدودنده آق حصاری احمد رومی اوغلی مولانا محمد
قوابل عصردن ایدی فقیرخانه قربنده ساکن اولوب
ریاضیات درسلرینه مداومت ایلدی هندسه دن
شرح اشکال وحسابدن علی قوشجی محمدیه سنی اوقیوب
زیجدن دستور تقویم استخراجی قاعده سنی کوردی
فنک مشکلاتی نظرنده بدیهی درجه سنده ایدی • طالب
ضربوردجاسیله اول زمان محمدیه یه نصفنه وارنجه
بر شرح ممزوج یازمشیدم فرط ذکا مهلک اولدوغی

آنده وولد فقیرده مشاهده اولنوب ایکیسی دخی وفات
ایتدیلر شرح مزبور خالی اوزره قالوب تکمیلنه ذهن
توجه ایتمدی مزبوردنصکره بش اون طالب محمدیه
درسنی اوقیوب شرحی تکمیل رجا ایتدیلر استعدادلری
اول مرتبه اولمامغله شوق وهمته فتور کلدی عزلت
وانقطاع زمانی انتهایه قریب اولوب سابقا یازیلان
فذلکه فهرسی مقامنده اولان تقویم التواریخ ترکی
وفارسی ایله ملمع ومجدول بو طرز مرغوبده یازیلوب
ایکی آیده اتمامه ایریشدیکن بیک اللی سکزده آخرنده
شیخ الاسلام عبد الرحیم افندی ووزیر اعظم قوجه
محمد پاشایه کوندروب بونک چوق مرتبه یه استحقاقی
واردر نهایت دنیا خصوصنده دون همتدر منصب وجاه
استمز طریقنده مصلحتی نه ایسه اصلا تردد اولنمیوب
کوریله دیو تنبیه ایلمشیدی زیرا مرحومک درسنه
حاضر اولوب بعض مباحثه علمیه ایدوب رساله
ویرمشیدم تمام مرتبه قدریمی بیلوب کاهی دعوت
وتواریخه متعلق امورده مشورت ایدردی تواریخه

مراجعت

مراجعت ایتدکده فقیر ایله اکتفا ایتمشیدی پاشای
مزبوره فقیرک طرف خلافنده اولان اشقیا بذل مال
وخلاف انها ایله رد ایتدکده چوق عمللر وسعیلر ایتمشلریدی
مخالفته قادر اولمیوب اختیار اولنان ایکنجی خلیفه لکه
رؤس ویردی علمک وتوجهک بوکتی آنلرک مالنه
غالب کلدی چوق کچمیوب اول مخذوللر برباد اولدیلر کفاف
ومعاش ایتدکده مدار اولمغله بو مقدار ایله اکتفا اولنوب
دخی زیاده سنی طلب حکمته موافق اولمامغله فراغت
وبو مرتبه ایله قناعت اولی کورلدی اللی طقوزده وآلتمشده
علوم عربیه کتابلرینه مطالعه اولنوب طلبه طب وحکمت
وریاضیات درسلرینی اوقودلردی نجومده سی فصل
واسطرلابده بیست باب رساله لرین وچغمینی شرحی وقاضی
زاده رومی درسنی وفتحیه علی قوشجی درسنی دفعاتله اوقودیلر
آلتمش برده وآلتمش ایکیده سلم الوصول الی طبقات الفحول
نام طبقاتمزک اول جلدی حرف تایه وارنجه بیاض
اولندی اولین وآخرین کبادی تواریخی یازلمشیدی آلتمش
اوچده محاضرات ماده لرین حروف ترتیبی اوزره تحفة الاخبار

في الحكم والامثال والاشعار ناميله حرف جيمه وارنجه
بياض اولندي واسامي كتب بو زمانه كلنجه كورديلوب
مطالعه اولنان تواريخ وطبقات كتابلرندن محللرينه
نقلدن غيري بتخصيص اللدن بكجن كتابخانه لرك نيجه بيك
جلد كتابي ويكرمي سنه دن برو صحافلرو آقيتدروب كوردوكم
كتب جمله يرلرينه يازيلوب موضوعات علوم كتابلرنده مسطور
محلنه
اولان اوچيوزدن زياده فن دخي حروف ترتيبي ايله نقل
اولندقده نصكره نيجه مباحث ومسائل غريبه يازلديكه
آنكله جمله علوم وكتبه علم اجمالي حاصل اوله وبوكا
كشف الظنون عن اسامي الكتب والفنون نامي قونيلوب
سابقا مسوده سن كوردن علما بياضني رجا ايتدكلرينه
بناءً حرف حايه وارنجه جلد اول بياض وعلماء عصره
عرض اولنمشيدي بسند وتحسين ايتديلر سابقا
جغرافيادن جهان نما نام بر كتاب جمعنه شروع اولنمش
ايدي ممالك كفار كتب اسلاميه ده يازلمامغله
منبعو صغير [illegible]
فرنكي اطلس ماجوري رسملري النوب ترجمه سي مراد
ماجود كبير مفننه
اولندي سابقا فرانسه راهبلرندن اسلامه كلن

شيخ

شيخ محمد اخلاصي لاتين دلنده ماهر اولمغله اطلس مينور
بر بوجق سنه ده ترجمه اولنوب اسمنه لوامع النور دنلدي
بعده جهان نما بياضنه شروع اولندي وبو فرنكي تاريخ دخي
ترجمه اولنوب ملوك كفار تاريخي ورونق السلطنه قسطنطنيه
تاريخي وفذلكه نك مفصل سنه اوزره ترجمه سي جسته جسته
يازيلوب بهائي افندي شيخ الاسلام ايكن اوچ مسئله
غريبه استفتا اولنوب جواب صادر اولمامغله بر رساله ده
شرح اولندي ودولتك نظامي خصوصنده دستور العمل نام
بر رساله يازلدي التمش دورنده والتمش بشنده قانون نامه
ومفتيلر خطلرندن مسائل غريبه يي ومفصل فتوالري
نقل وجمعي متضمن رجم الرجيم بالسين والجيم يازيلوب
جلد
كتابخانه ده بولنان اوچيوز قدر مجموعه لرده فهرسه چكلن
دورت بيك قدر رساله فوائديني انتخاب مصلحتنه شروع
اولندي وايكي قطعه ده نيجه مجموعه مآلي يازلدي وبر
قطعه ده دخي تواريخ وطبقات نوادري ولطائفي نكارستان
غفاري كبي جمع اولنوب اختصار اوزره يازلدي بيك التمش
آلتيده دونما انكساري باعث اولوب قپودانلرك دريا

جنکلری وسفرلری وبعض ترسانه و دریا احوالی تحفة الکبارده
یازیلوب بیك آلتمش یلی صفرنده بو رساله تحریر اولندی و بو
زمانه کلنجه هفته ده بر ایکی کون امر معاش خصوصی ایچون
قلمه واریلوب باقی اوقات مذاکره ومطالعه وتحریره
صرف ایلمك نعمتی میسر اولدی امیددر که بونك نصکره
دخی بقیهٔ عمر بوحال الله که مبشره بو رساله نك تحریره
شروع اثناسنده بیك آلتمش یلی محرّمنك یکرمی دوردنجی
کیجه سی لیلهٔ احدده حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم
رؤیاده بو فقیره کورندیلر بر صحراده ارباب غزا هیئتنده دامن
درمیان ایدوب قلج قوشانمشلر اعوان وانصار اطرافنده
بعید یرده ایدی حضور شریفلرنده طوروب بعض مسائل
علوم استفاده ایدوب افاده بیوردلردی آنجق خاطر نشان
بو اولدیکه آنلر قائم فقیر جلوسله قیام بیننده اثناء
استفاده ده مبارك رکبه لرین تقبیل ایدوب یارسول الله بو
بنده کره بر اسم تلقین بیورلك مشغول اولایم دیجك
بیوردیلرکه یا پیغمبر اسمنه مشغول اول دیدی بو سوزی صوت
اعلا ایله سویلدیلر بر مرتبه که سامعه انکله طولوب اوی انجق

هنوز

هنوز اثری باقی ایدی بو رؤیاده نیجه معنایه اشارت وارشاد
بیوردیلر اولا اهل غزا هیئتنده دامن درمیان متقلد
سیف کورنمه لری کفار خاکسار غلبه صورتن کوستروب
بعض اطه لره مستولی اولمغله جهاد ایچون تدارکی اشعار
ایتدیلر فقیر دخی سلف غزواتنی تحریر اوزره اولمغله اول
تصوّر ضمیرده جای کیر اولمشیدی ویا پیغمبر اسمنه
اشتغال ایله امرلری تأویل وتوجیهی بوکه بونك اقدم
دستور العمل آخرنده تعمیه طریقیله بر معنایه اشارت
اولنمشیدی بو اثناده اقتضا حسبی ایله اکا متعلق امور
تصوّری وار ایدی بو لفظله اکا بشارت حاصل اولوب
مطابق کلدی وضمننده بر معنایه دخی صریحاً تنبیه بیورلدی
تنبیه بوکه سابقا بعض علوم شرعیّه درسلری ایله تقیید
اولنوردی اصول فقه وفروع اوقونوب بعض مشایخ
تفسیر وحدیث مذاکره ایدردی بو یقینلرده کلن طالبلر
ریاضیات ومعقولات درسلرین اوقیوب مشروعات قالمش
ایدی اول درسلره دوام شغل مشربه انتحال وسیله سی
مقصوده وصول طریقنده بر زمله توسل ایله یعنی بس اسم الله

طالبی ایسه‌ك اول مطلبه وصول بزم توسطمز ایله اولور
زیرا سن ملیسن پیغمبرك ایله توسط و اشتغال ایله دیمکله
تنبیه بیوردیلر. زیرا او جماعه جناحین لازمدر برقناد
ایله منزل النماز معقولات و مشروعات جناحین
مثابه‌سنده کرك دربونلك نضکوه مشروعات درسلوی
ایله تقیید عزیمت اولندی الله تعالی موفق ایلیه
بونلدن اقدم بودفعه دخی بیك آلتمش بر محرمنك
دوردنجی اربعا کیجه‌سنده تشرف میسر اولمشیدی
مدت عمرده ایکی کره واقع اولدی لله الحمد والمنه
بومقامده تحدیث نعمت تمام اولدی من بعد وصایا
ذکرینه شروع ایدلم وصیت اولی اولا پادشاه
انام ابد الله سلطنته الی یوم القیام حضرتلرینه
لایق وصیت بودرکه فرایض و واجبات ادا ایدجك
و عقائد اسلامیه بیله‌جك قدر علمله دین بابنده
اکتفا ایلیوب کندیلرینك علم حالی اولان خزینه و
عسکر و رعایا احوالی دقایقنی بلمکه سعی بیوره‌لر اجداد
عظامی تواریخن کوروب نیچن دولتلو احوالندن

قصه

قصه‌دن حصه الالر و عرف ناسه مطلع اولوب هر
عصر مقتضاسی نیجه ایسه لطف و قهر ایله دولت علیه
قانون قدیمی اجرا ایدرلر سائر وکلاء دولت و اعیان
سلطنت دخی بو بابده ولی نعمتلرینه امداد و معاونت
و قادر اولدقلری مرتبه خیرخواهلقلره بذل همت
ایدرلر و اهل اسلامك اختلافنه رضا ویرمیوب
ارالرنده اولان نزاعی رفق و لطفله دفع ایدوب
احکام الهیه اجراسنده و امر غزا و جهادده تهاون
کوسترمیه‌لر وصیت ثانیه واعظ افندیلره لایق
اولان وصیتدر بومقامده وعظ و نصیحت آدابندن
برقاچنی بیان ضمننده بو وصیتی دخی درج ایدرز تاکه استماع
ایدنلر بیلوب آدابه رعایت ایدلر و [illegible] بکلیه‌لر ادب
اول بودرکه وعظده شهو خلقنك عرفنه و عادتنه و
اصطلاحنه مخالف سوزلر اولمیه زیرا باعث قیل و قال
و اختلافلر ادب ثانی اهل اسلام اراسنده اختلاف
وار ایسه رفق و لطف و حسن تعبیر و نصح دلپذیر ایله
تألیف قلوبه و نفرت و اعراضی دفعه متعلق سوزلر

سویلنه عتاب آمیز سوزلر ایله شماتت اولنمیه که عداوت
اذدیادینه سبب در ادب ثالث عموم اوزره اوامر امتثال
ونواهیدن اجتنابه متعلق وفرایض وواجباتی ادایه
ترغیب ووعد ووعید ذکری ایله ترهیب بابنده افراط وتفریط
اقتضاسنه کوره حکیمانه اوله خلق امن ویأسه دوشمیه لر
بین الخوف والرجا کیده لر خوف جانبی غالب اولورسه
اولسون ادب رابع زمان ومکان مقتضاسی نه ایسه
ادا اولنه فضائل ایام وشهور وعمل یوم ولیلده وارد
اولان اخبار وآثار نقل وعوامه توجه وتعلیم اولنه
موضوع حدیثدن غیری احادیث ضعیفه نقلنده بأس
یوقدر حقنده آثار وارد اولان نوافل وعبادات ترغیب
اولنوب عادته مبنی اولان نمازلر وعبادتلر ذکر
اولنمیه بلکه اول بابده کاغذ قودلرسه دخی سکوت
اولنه ادب خامس عوام فهمندن خارج اولان
مباحث دقیقه یاخود تصوف اصطلاحنه مبنی
جبروت ولاهوت عالمندن دم اورلیوب اکثر مخاطبک
حال وشانی اولمیان سوزلر سویلنمیه بلکه واضح وفهمی

آسان نصیحتلر وتمثیللر سویلنه امام راغب اصفهانی
ذریعه ده وتفصیل نشأتینده وعظ عوام ایچونلر وخواص
ایچون دکلدر دیمشلردر امدی کلّم الناس علی قدر عقولهم
فحواسنجه دعا ایتدن چقلمیه زیرا اکثر مستمعینک فهمنه
لیاقت اولمامغله نفس ناطقه مجهولی جانبنه اقبال
ایلمیوب اعراض ایلر واعراضی روح حیوانینک
داخله توجهنه سبب اولوب نوم حادث اولور اول اجلدندر که
اکثر خلق وعظ وخطبه مجلسنده اویورلر زیرا خطبه
عربیدر فهم ایلدوکی تقدیرده معنا ایله چندان اشتغالی
یوقدر مثنوی ای دریغا عرصهٔ افهام خلق • سخت وتنک آمد ندارد حلق حلق
ادب سادس وعظه مناسب نوادر حکایات ولطائف ابیات
کاهی ایراد اولنه اما بشرط آن طعامده نمک مثالی اوله
ادب سابع بو رساله ده یازیلان مباحثه وسائر جزئیات
امور نقلنه تکثیر مستمعین واشتهار مصلحتی ایچون طمع
وهوس اولنمیه عموم اوزره حلال وحرام وصلوة و
صیامه متعلق نافع سوزلر سویلنه لطافت تقریر وحسن
تعبیر صاحبی اولانی دیکرلره واعظلرده عالم یوغیسه باری

آداب وعظدن چقمغله خلقه الم ویرمیه وصیت ثالثه
سائر عوام مسلمینه لایق وصیتلردر آنلره دخی لازم
اولان بودرکه الله بر پیغمبر حق دیدکدنصکره بو
سوزک اوزرینه طوروب بش وقت نمازی قیلوب
رمضان اوروجنی طوته غنی ایسه زکوة ویره حجه
واره یالان سویلمیه کمسنک عرضنه ومالنه تعرض
ایلمیه طوغریلق اوزره بچنه بونلردن غیری کندینک معاشی
وکار وکسبی نه ایسه آنی کوره واعظ دیکلرسه هفته ده
برجمعه کونی کفایت ایدر آکاه اولدوغی مرتبه ایله قناعت
ایلیوب فلان واعظ بوکون شویله دیدی فلان مسئله
شویله ایمش بویله ایمش دیو اوزرینه لازم اولمیان
سوزلری سویلمیه وکندی جاهل ایکن علم بحثن ایلمیه
وصیت رابعه بوفقیردن استفاده ایدن طالبلره
خصوصاً وسائر طلبه‌یه عموماً لایق اولان وصیتلر
بومقامده فقیر فاضل محقق قاضی میرجام کیتی نما
آخرنده یازدوغی وصیت کبی توصیه ایلیوب دیرمکه
اولا قوابلدن اولان ذوات تحصیل مقدمات

ایتدکن

69

ایتدکدنصکره عقائد اسلامیه کوره مسائل متنی
ضبط ایلیه بعده فنلره قانون اوزره شغل ایلیوب
هر کثرته وحدت جانبندن باشلیه وبر فنی اتقان
اوزره تمام اتمدین فن آخره انتقال ایلمیه وکندی
کسبی ومعاشی سمتی نه در کوروب اکا موافق فنلری
تحصیل وتکمیل ایلیه اکر وقت وحال مساعد اولورسه
سائرینی دخی کوره کیده وتحصیل تمام اولمدین بعض مناصب
ووظائف علمیه‌یه هوس ایلمیه زیرا قضا وفتوی
ووعظ وامامت وخطابت وکتابت قانون اوزره شغله
مانعدر آنلر وظیفه سنه اشتغال لازم کلور بعد التحصیل
دخی نظریاتک وحشیلری نسیاننه سببدر زیرا
اول خصوصلره اشتغال برفنک جزئیاتی ایله اشتغالدر
اولدخی قانون اوزره وبو ترتیب اوزره دکل مدعی و
مستفتینک مرادی اوزره در اول اجلدن فاضل
دوم بروسه‌لی خواجه زاده مرحوم سید شریف بالواسطه
استادمدر جمله تحصیلم آنک آثارندندر طریق نظرده سید
سعد الدین تألیفلرندن غیری بر کتابه استفاده قصد ایلیه

باقمدم بنده دخی سبیل مرتبه سنه واصل اولوردم اکر
بوقاج مانع اولمسه ایدی • اولا آنلر صحیح المزاج ایدی
بن علیلم و آنلر عمرینک اولندن آخرینه دک درس
وتحریر ایله قانون اوزره شغل ایلدیلر بنم زمان شغلمه
مناصب اجنبیه تداخل ایلدی یعنی قضا وفتوایه مبتلی
اولوب شغلدن قالدم دیدکلری شقایق هامشنده
مسطوردر • امدی طالب صادق صحیحجه تحصیل مراد
ایلدسه اول قضالره وغرامیه امر معاشی بوغیوری
طریقدن تدارک ایده عقاید اهل سنتی ضبط ایلیوب
کتاب وسنت واجماع امت حصننه کیره قرآن وحدیثی
وفقها واولیا کلامنی میزان اتخاذ ایلیه • بعده حکما
کتابلرینی ومتکلمین سوزلرینی وصوفیون کلامنی تتبع
ایلیوب خذ ما صفا ودع ما کدر فحواسنجه هر برندن
فکر ونظر صحیحله مفید اولانی قبول ایلیوب مستفید
اوله هیچ برینی رد وانکار ایلمیوب تعصب دردینه ایتمیوب
دوشمیه نته که مقدمه ده تنبیه اولندی •
بو مقامده دخی کلامم بو نکته ایله انجامه ایروب

رساله

970

رساله تمام اولدی • حق سبحانه وتعالی جمله مزه حسن
• خاتمه میسر ایلیه وطریق برهان ورضاسی •
• رحمانندن آیرمیه بمنه و •
• کرمه •
امین

این رساله سامی • ومجله گرامی • بقلم عبد الکریم شکسته رقم
سمت اتمام یافت • بر آی برجیس انتباه عطارد دستگاه •
• اعنی حضرت دامی محمد افندی سلمه الله •
• لسنة اثنتي عشرة ومائة •
• بعد الالف •
• من الهجرة •
تم
م